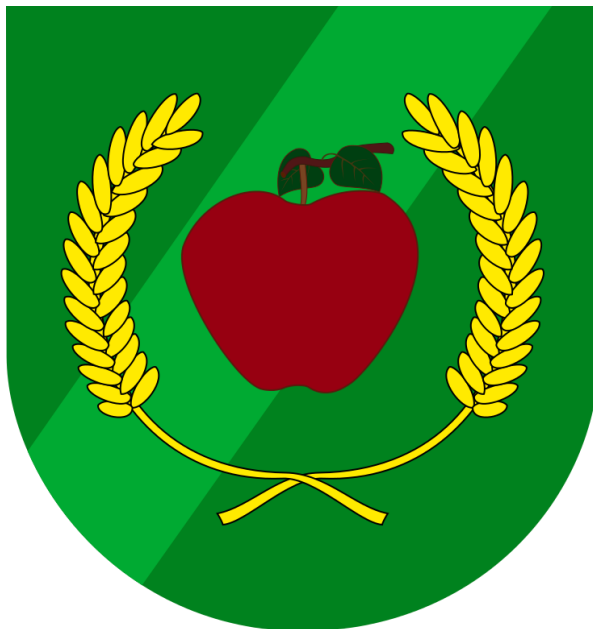

***Program ochrony środowiska
dla gminy Kowiesy na lata
2018 – 2022***

***Program ochrony środowiska
dla gminy Kowiesy na lata 2018 – 2022***

Praca wykonana pod kierunkiem:

Maciej Mikulski

Skład autorski:

Dominika Ścieżyńska

Michał Kozielski

Wiktor Zachar

SPIS TREŚCI

1. Wstęp.....	9
1.1 Podstawa prawna opracowania.....	9
1.2 Cel i zakres opracowania.....	9
1.3 Metodyka opracowania.....	10
2. Streszczenie w języku niespecjalistycznym	11
3. Spójność z dokumentami strategicznymi – założenia programowe	12
3.1 Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Fala Nowoczesności.....	12
3.2 Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030r.)...12	
3.3 Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko”.....	13
3.4 Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”	14
3.5 Strategia rozwoju transportu do 2020 roku.....	14
3.6 Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012–2020	14
3.7 Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2010–2020: regiony, miasta, obszary wiejskie	15
3.8 Polityka energetyczna Polski do 2030 roku.....	15
4. Charakterystyka ogólna gminy Kowiesy	16
4.1 Położenie administracyjne i fizyczno - geograficzne.....	16
4.2 Demografia.....	18
4.3 Rolnictwo i sposób użytkowania terenu.....	19
4.4 Działalność gospodarcza	20
4.5 Warunki klimatyczne.....	20
4.6 Walory kulturowe	21
5. Ocena stanu środowiska.....	23
5.1 Ochrona klimatu i jakości powietrza.....	23
5.1.1 Ocena stanu	23
5.1.2 Analiza SWOT	25
5.2 Zagrożenia hałasem.....	25
5.2.1 Ocena stanu	25
5.2.2 Analiza SWOT	27
5.3 Pola elektromagnetyczne.....	28
5.3.1 Ocena stanu	28
5.3.2 Analiza SWOT	29
5.4 Gospodarowanie wodami	29
5.4.1 Ocena stanu	29
5.4.2 Analiza SWOT	37
5.5 Gospodarka wodno-ściekowa	37
5.5.1 Ocena stanu	37
5.5.2 Analiza SWOT	38

5.6	Zasoby geologiczne.....	38
5.6.1	Ocena stanu	38
5.6.2	Analiza SWOT	39
5.7	Gleby	40
5.7.1	Ocena stanu	40
5.7.2	Analiza SWOT	40
5.8	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	40
5.8.1	Ocena stanu	40
5.9	Zasoby przyrodnicze.....	47
5.9.1	Ocena stanu	47
5.9.2	Analiza SWOT	49
5.10	Zagrożenia poważnymi awariami.....	50
5.10.1	Ocena stanu	50
5.10.2	Analiza SWOT.....	50
6.	Powiązania obszarów interwencji z zagadnieniami horyzontalnymi	51
7.	Podsumowanie realizacji dotychczasowego Programu Ochrony Środowiska z prognozą na lata obowiązywania aktualnego POŚ	52
8.	Cele, kierunki interwencji i zadania wraz z harmonogramem rzeczowo – finansowym	53
9.	System realizacji programu ochrony środowiska	57
9.1	Zarządzanie Programem Ochrony Środowiska	57
9.1.1	Instrumenty prawne	57
9.1.2	Instrumenty finansowe.....	58
9.1.3	Instrumenty społeczne	58
9.1.4	Instrumenty strukturalne i infrastrukturalne	58
9.2	Monitorowanie Programu Ochrony Środowiska	59
9.3	Sprawozdawczość	63
9.4	System instytucji zaangażowanych w realizację programu ochrony środowiska	63
9.5	Wykaz interesariuszy	63
10.	Spis tabel	65
11.	Spis rysunków	66
12.	Wykorzystywane opracowania i akty prawne	67

Wykaz skrótów

SKRÓT	OBJAŚNIENIE
aPWŚK	Aktualizacja Programu wodno-środowiskowego kraju
ARiMR	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
ARR	Agencja Rynku Rolnego
BDL	Bank Danych Lokalnych
BEiŚ	Strategia "Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko"
BOŚ	Bank Ochrony Środowiska
EFR	Europejski Fundusz Rolny
EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFS	Europejski Fundusz Społeczny
FAPA	Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa
FS	Fundusz Spójności
GDDKiA	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad
GDLP	Generalna Dyrekcja Lasów Państwowych
GIOŚ	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
GUS	Główny Urząd Statystyczny
GZWP	Główny Zbiornik Wód Podziemnych
IUNG	Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach
JCWpd	Jednolita część wód podziemnych
JCWpj	Jednolita część wód powierzchniowych jeziornych
JCWpprze	Jednolita część wód powierzchniowych przejściowych
JCWpprzy	Jednolita część wód powierzchniowych przybrzeżnych
JCWPrz	Jednolita część wód powierzchniowych rzecznych
JST	Jednostka samorządu terytorialnego
KSCHR	Krajowa Stacja Chemiczno-Rolnicza
KWPSP	Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej
PGWWP	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie
LIFE+	Program działań na rzecz środowiska i klimatu na lata 2014-2020
LNG	Skroplony gaz ziemny
LOP	Liga Ochrony Przyrody
MPZP	Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego
MRiRW	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
MŚP	Sektor małych i średnich przedsiębiorstw
NFOŚiGW	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
NGO	Organizacja pozarządowa (non governmental organisation)
OChK	Obszar chronionego Krajobrazu
ODR	Ośrodek Doradztwa Rolniczego
OOŚ	Ocena oddziaływania na środowisko
OSCHR	Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza
OSN	Obszar szczególnie narażony na zanieczyszczenia związkami azotu pochodzenia rolniczego
OSP	Ochotnicza Straż Pożarna
PEM	Pole elektromagnetyczne
PK	Park Krajobrazowy
PKP PLK	PKP Polskie Linie Kolejowe
PMŚ	Państwowy Monitoring Środowiska

POE	Pozarządowe Organizacje Ekologiczne
POIiŚ	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020
POPT	Program Operacyjny Pomoc Techniczna 2007-2013
POŚ	Program Ochrony Środowiska dla gminy Kowiesy na lata 2018-2022
PPIS	Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny
PROW	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020
PSH	Państwowa Służba Hydrogeologiczna
RDLP	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych
RDOŚ	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
RLM	Równoważna liczba mieszkańców
RPO	Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020
RZGW	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej
ŚSOR	Średniookresowa Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)
SIEG	Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki
TEN-T	Transeuropejska sieć transportowa
WFOŚiGW	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WIOŚ	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
WSSE	Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna
WZMiUW	Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych

1. Wstęp

1.1 Podstawa prawna opracowania

Podstawą prawną opracowania Programu ochrony środowiska dla gminy Kowiesy na lata 2018-2022 jest art. 17. ust. 1 *Ustawy Prawo Ochrony Środowiska* [1], który nakłada na organy wykonawcze – w tym przypadku gminę – obowiązek sporządzenia gminnego programu ochrony środowiska uwzględniając cele zawarte w strategiach, programach i dokumentach programowych, o których mowa w art. 14 ust. 1. *Ustawy Prawo Ochrony Środowiska* [1]. Program ochrony środowiska w tym konkretnym przypadku podlega zaopiniowaniu przez organy wykonawcze powiatu. Przy opracowaniu polityki ochrony środowiska dla gminy Kowiesy obligatoryjne jest zapewnienie udziału społecznego na zasadach i w trybie określonych w ustawie z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* [2]. Zgodnie z art. 18.1 *Ustawy Prawo Ochrony Środowiska* [1], Program ochrony środowiska dla gminy uchwała Rada Gminy. Z wykonania programów ochrony środowiska organ wykonawczy gminy sporządza co 2 lata raporty, które przedstawia się odpowiednio Radzie Gminy. Niniejszy Program ochrony środowiska został zakwalifikowany do rodzaju dokumentów wymienionych w art. 46 pkt 2 ustawy OOS.

Zmieniające się przepisy prawne w zakresie kształtowania polityki ochrony środowiska sprawiły, że opracowanie niniejszego dokumentu opiera się o nieco inne założenia prawne i wytyczne metodyczne, w porównaniu do lat poprzednich. Istotne zmiany zostały wprowadzone ustawą z dnia 11 lipca 2014r. o zmianie ustawy Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw [3], które określiły, że programy ochrony środowiska uchwalone w celu realizacji Polityki ekologicznej Państwa na lata 2009–2012 z perspektywą do roku 2016 zachowują ważność na czas, na jaki zostały uchwalone, jednak nie dłużej niż do dnia 31 grudnia 2016r. W przypadku konieczności aktualizacji Programu ochrony środowiska zastosowanie mają przepisy art. 14 ust. 2 w/w Ustawy[3] tj.: „Jeżeli program ochrony środowiska, o którym mowa w ust. 1, wymaga aktualizacji, odpowiednio sejmik województwa, rada powiatu albo rada gminy uchwała **nowy program ochrony środowiska** uwzględniający cele zawarte w strategiach, programach i dokumentach programowych, o których mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju [4].

We wrześniu 2015r. zostały opublikowane przez Ministerstwo Środowiska „Wytyczne do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska” [A], które są dokumentem pomocniczym adresowanym do organów wykonawczych i uchwałodawczych JST. „Wytyczne...” wskazują na elementy, które powinny zostać ujęte w POŚ bądź wzięte pod uwagę przy ich sporządzaniu.

1.2 Cel i zakres opracowania

Podstawowym celem sporządzenia i uchwalenia POŚ jest realizacja przez jednostki samorządu terytorialnego polityki ochrony środowiska zbieżnej z założeniami najważniejszych dokumentów strategicznych i programowych. Program ochrony środowiska powinien stanowić podstawę funkcjonowania systemu zarządzania środowiskiem spajającą wszystkie działania i dokumenty dotyczące ochrony środowiska i przyrody na szczeblu danej JST.

Struktura opracowania obejmuje omówienie:

- 1) spójności POŚ z dokumentami strategicznymi i programowymi wyższego szczebla;
- 2) sytuacji społeczno-gospodarczej powiatu oraz jego infrastruktury technicznej;
- 3) oceny stanu środowiska na terenie gminy Kowiesy z uwzględnieniem dziesięciu obszarów przyszłej interwencji: (1) ochrona klimatu i jakości powietrza, (2) zagrożenia hałasem, (3) pola elektromagnetyczne, (4) gospodarowanie wodami, (5) gospodarka wodno-ściekowa, (6) zasoby geologiczne, (7) gleby, (8) gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów, (9) zasoby przyrodnicze, (10) zagrożenia poważnymi awariami;
- 4) celów, kierunków interwencji i zadań wynikających z oceny stanu środowiska;
- 5) harmonogramu rzeczowo-finansowego wynikającego ze zdefiniowanych zagrożeń i problemów dla poszczególnych obszarów interwencji ;
- 6) systemu realizacji Programu ochrony środowiska w zakresie zarządzania i monitorowania w oparciu o ustalone wskaźniki.

1.3 Metodyka opracowania

Punktem wyjścia przy opracowaniu Programu była analiza i ocena stanu ochrony środowiska i jego poszczególnych komponentów dla dziesięciu obszarów interwencji. Przy ocenie stanu został wykorzystany model D-P-S-I-R (driving forces/czynniki sprawcze - pressures/presje - state/stan - impact/oddziaływanie - response/środki - przeciwdziałania) stosowany przez Komisję Europejską, Organizację Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD), Europejską Agencją Środowiska do sporządzania ocen zintegrowanych oraz ocen skuteczności polityki ekologicznej. Struktura modelu D-P-S-I-R pozwala na sprawne generowanie kompleksowej, opartej na badaniach, analizach i ocenach informacji o środowisku. Przeprowadzona ocena stanu środowiska dała podstawę do identyfikacji mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń w ramach poszczególnych obszarów interwencji.

Przyjęte w POŚ rozwiązania uwzględniają w pierwszej kolejności działania prowadzące do zrównoważonego gospodarowania zasobami środowiska, poprawy stanu środowiska, poprawy stanu jakości powietrza, zapewnienia racjonalnej gospodarki odpadami i gospodarki wodno-ściekowej, przeciwdziałania zmianom klimatu i adaptacji do nich, zapobiegania klęskom żywiołowym oraz do zwiększenia bezpieczeństwa powodziowego mieszkańców.

2. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Czym jest Program Ochrony Środowiska?

Program ochrony środowiska jest podstawą systemu zarządzania środowiskiem. Analizuje i ocenia istniejące uwarunkowania przyrodnicze. Przedstawia mocne i słabe strony każdego z komponentów środowiska oraz ocenia możliwe szanse poprawy stanu środowiska lub zagrożenia nieosiągnięcia standardów środowiskowych. Program ochrony środowiska wyznacza cele i kierunki działań jakie należy podjąć w perspektywie najbliższych lat aby poprawić stan środowiska przyrodniczego lub utrzymać go na poziomie zgodnym z przepisami prawa.

Ocena stanu środowiska na terenie gminy Kowiesy

Oceny stanu środowiska dokonano w ramach 10 obszarów interwencji, które są kluczowe do podjęcia działań strategicznych zmierzających do poprawy stanu poszczególnych elementów środowiska. Ocenie poddano następujące obszary/komponenty środowiska:

- 1) Ochrona klimatu i jakości powietrza**
- 2) Zagrożenia hałasem**
- 3) Pola elektromagnetyczne**
- 4) Gospodarowanie wodami**
- 5) Gospodarka wodno-ściekowa**
- 6) Zasoby geologiczne**
- 7) Gleby**
- 8) Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów**
- 9) Zasoby przyrodnicze**
- 10) Zagrożenie poważnymi awariami**

3. Spójność z dokumentami strategicznymi – założenia programowe

Potrzeba opracowania nowego Programu Ochrony Środowiska dla gminy Kowiesy wynika ze stale zmieniającej się polityki ekologicznej na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym.

W nowym systemie do głównych dokumentów strategicznych, na podstawie których prowadzona jest polityka rozwoju, należą:

- ✓ Długookresowa Strategia rozwoju kraju – DSRK (Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności), określająca główne trendy, wyzwania oraz koncepcję rozwoju kraju w perspektywie długo-okresowej;
- ✓ Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju – ŚSRK (Średniookresowa Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020(z perspektywą do 2030r.));
- ✓ Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko” (BEiŚ);
- ✓ Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki „Dynamiczna Polska 2020” (SIEG);
- ✓ Strategia rozwoju transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030 roku);
- ✓ Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012–2020;
- ✓ Polityka energetyczną Polski do 2030 roku;
- ✓ Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Skierniewickiego na lata 2018 - 2021.

Poniżej przedstawiono główne cele i założenia polityki środowiskowej wpisane w szereg dokumentów strategicznych i programowych, do których nawiązuje niniejszy POŚ.

3.1 Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Fala Nowoczesności

Cel 7: „Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska”:

- Kierunek interwencji – Modernizacja infrastruktury i bezpieczeństwo energetyczne,
- Kierunek interwencji – Modernizacja sieci elektroenergetycznych i ciepłowniczych,
- Kierunek interwencji – Zwiększenie poziomu ochrony środowiska.

Cel 9: „Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski”:

- Udrożnienie obszarów miejskich i metropolitarnych poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego.

3.2 Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030r.)

Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną

- Stymulowanie popytu na innowacje przez sektor publiczny
- Konkurencyjne gospodarstwa rolne i producenci rolno – spożywczy

Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony

- Rozwój obszarów wiejskich

Cel szczegółowy II –Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarstwu

- Zwiększenie efektywności programowania rozwoju poprzez zintegrowanie planowania przestrzennego i społeczno–gospodarczego oraz zapewnienie realnej partycypacji społecznej

Obszar wpływający na osiągnięcie celów *Strategii* – Transport

- Zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności

Obszar wpływający na osiągnięcie celów *Strategii*– Energia

- Poprawa bezpieczeństwa energetycznego kraju
- Poprawa efektywności energetycznej
- Rozwój techniki

Obszar wpływający na osiągnięcie celów *Strategii* – Środowisko

- Zwiększenie dyspozycyjnych zasobów wodnych i osiągnięcie wysokiej jakości wód
- Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania
- Ochrona gleb przed degradacją
- Gospodarka odpadami

3.3 *Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko”*

Dokument uszczegóławia zapisy Średniookresowej Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 w dziedzinie energetyki i środowiska oraz stanowi wytyczne dla Polityki energetycznej Polski.

Cel 1. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska

- Kierunek interwencji 1.2. – Gospodarowanie wodami dla ochrony przed powodzią, suszą i deficytem wody,
- Kierunek interwencji 1.3. – Zachowanie bogactwa różnorodności biologicznej, w tym wielofunkcyjna gospodarka leśna,

Cel 2. Zapewnienie gospodarce krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię

- Kierunek interwencji 2.2. – Poprawa efektywności energetycznej,
- Kierunek interwencji 2.6. – Wzrost znaczenia rozproszonych, odnawialnych źródeł energii,

Cel 3. Poprawa stanu środowiska

- Kierunek interwencji– Ochrona powietrza, w tym ograniczenie oddziaływania energetyki,
- Kierunek interwencji– Promowanie zachowań ekologicznych oraz tworzenie warunków do powstawania zielonych miejsc pracy,

3.4 Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”

„Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki” bezpośrednio wpisuje się w priorytet unijnej strategii rozwoju „Europa 2020”, którym jest inteligentny i zrównoważony rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu.

Cel 3: Wzrost efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i surowców

- Kierunek działań– Wspieranie rozwoju zrównoważonego budownictwa na etapie planowania, projektowania, wznoszenia budynków oraz zarządzania nimi przez cały cykl życia

3.5 Strategia rozwoju transportu do 2020 roku

Jest to średniookresowy dokument planistyczny, który stanowi integralny element spójnego systemu zarządzania krajowymi dokumentami strategicznymi. Wskazano w nim cele oraz kierunki rozwoju transportu w taki sposób, aby etapowo - do 2030 r. - możliwe było osiągnięcie celów założonych w Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju (DSRK) oraz Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju (SRK 2020). Transport jest wskazany jako jeden z najistotniejszych czynników wpływających na rozwój gospodarczy kraju, a dobrze rozwinięta infrastruktura transportowa wzmacnia spójność społeczną, ekonomiczną i przestrzenną kraju.

Główny cel Strategii Rozwoju Transportu odnosi się zarówno do utworzenia zintegrowanego systemu transportowego poprzez inwestycje w infrastrukturę transportową (jak i wykreowania sprzyjających warunków dla sprawnego funkcjonowania rynków transportowych i rozwoju efektywnych systemów przewozowych.

Wyznaczone obszary, cele i kierunki interwencji POŚ wpisują się w następujące cele środowiskowe wskazane w Strategii Rozwoju transportu do 2020 roku:

Cel strategiczny 1. - Stworzenie zintegrowanego systemu transportowego

- Cel szczegółowy 1. – Stworzenie nowoczesnej i spójnej sieci infrastruktury transportowej,
- Cel szczegółowy 4. – Ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko.

3.6 Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012–2020

Głównym celem opracowania Strategii jest określenie kluczowych kierunków rozwoju obszarów wiejskich, rolnictwa i rybactwa w perspektywie do 2020 r., co pozwoli właściwie zaadresować zakres interwencji publicznych finansowanych ze środków krajowych i wspólnotowych.:

Cel szczegółowy 2: Poprawa warunków życia na obszarach wiejskich oraz poprawa ich dostępności przestrzennej

- Priorytet 2.1. – Rozwój infrastruktury gwarantującej bezpieczeństwo energetyczne, sanitarne i wodne na obszarach wiejskich
- Priorytet 2.2. – Rozwój infrastruktury transportowej gwarantującej dostępność transportową obszarów wiejskich
- Priorytet 2.5. Rozwój infrastruktury bezpieczeństwa na obszarach wiejskich

Cel szczegółowy 5: Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich

- Priorytet 5.1. – Ochrona środowiska naturalnego w sektorze rolniczym i różnorodności biologicznej na obszarach wiejskich
- Priorytet 5.3. – Adaptacja rolnictwa i rybactwa do zmian klimatu oraz ich udział w przeciwdziałaniu tym zmianom (mitygacji)
- Priorytet 5.4. Zrównoważona gospodarka leśna i łowiecka na obszarach wiejskich
- Priorytet 5.5. - Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii na obszarach wiejskich

3.7 Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2010–2020: regiony, miasta, obszary wiejskie

Określa najważniejsze wyzwania, założenia i cele polityki regionalnej państwa. Wyznacza też zasady i mechanizmy współpracy pomiędzy rządem a samorządami wojewódzkimi oraz koordynacji działań obu szczebli.

Cel 1: Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów

- Kierunek działań 1.2. – Tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania procesów rozwojowych i zwiększania ich absorpcji na obszary poza ośrodkami wojewódzkimi
- Kierunek działań 1.3. – Budowa podstaw konkurencyjności województw – działania tematyczne

3.8 Polityka energetyczna Polski do 2030 roku

Głównym celem polityki energetycznej jest stworzenie warunków dla stałego i zrównoważonego rozwoju gospodarki narodowej, zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego państwa oraz zaspokojenie potrzeb energetycznych przedsiębiorstw i gospodarstw domowych.

Kierunek – ograniczenie oddziaływania energetyki na środowisko

- Cel główny – ograniczenie emisji CO₂ do 2020 roku przy zachowaniu wysokiego poziomu bezpieczeństwa energetycznego,
- Cel główny – ograniczenie emisji SO₂ i NO_x oraz pyłów (w tym PM₁₀ i PM_{2,5}) do poziomów wynikających z obecnych i projektowanych regulacji unijnych,
- Cel główny – ograniczanie negatywnego oddziaływania energetyki na stan wód powierzchniowych i podziemnych,
- Cel główny – minimalizacja składowania odpadów poprzez jak najszersze wykorzystanie ich w gospodarce,
- Cel główny – zmiana struktury wytwarzania energii w kierunku technologii niskoemisyjnych.

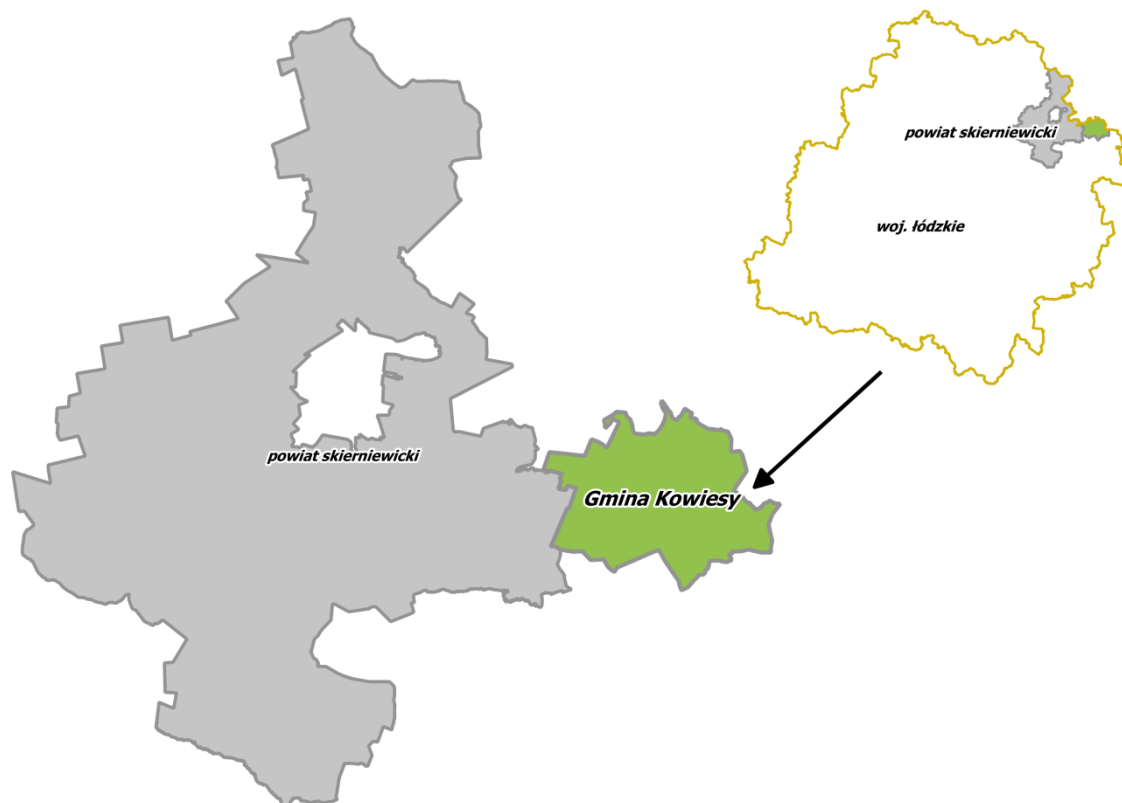
3.9 Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Skierniewickiego na lata 2018-2021.

- Kierunek interwencji:
  - Ochrona powietrza atmosferycznego,
  - Gospodarka wodno - ściekowa,
  - Gospodarka odpadami.

4. Charakterystyka ogólna gminy Kowiesy

4.1 Położenie administracyjne i fizyczno - geograficzne

Gmina Kowiesy zajmuje obszar 85,79 km², na którym funkcjonują 23 sołectwa. Położona jest w północno – wschodniej części województwa łódzkiego, w powiecie skierniewickim.

Rysunek 1. Położenie Gminy Kowiesy na tle podziału administracyjnego Województwa Łódzkiego opracowanie własne

Gmina graniczy z następującymi gminami :

- Puszcza Mariańska – na północy;
- Mszczonów – na wschodzie;
- Biała Rawska – na południu;
- Nowy Kawęczyn – na zachodzie.

Rysunek 2. Położenie Gminy Kowiesy na tle sąsiednich gmin

Pod względem regionalizacji fizyczno-geograficznej Polski, gmina Kowiesy umiejscowiona jest w następujących jednostkach:

- megaregion – Europa Środkowa (3);
- prowincja – Niż Środkowoeuropejski (31);
- podprowincja – Niziny Środkowopolskie (318);
- makroregion – Wzniesienia Południowomazowieckiego
- mezoregion – Wysoczyzna Rawska

Według regionalizacji fizyczno-geograficznej J. Kondrackiego gmina Kowiesy położona jest na Nizinie Południowomazowieckiej.

Na obszarze gminy dominuje typ rzeźby polodowcowej, na którą wpływ miało trzykrotne nasunięcie lądolodów w okresie plejstocenu. Współczesna, urozmaicona powierzchnia jest wynikiem wycofania się lądolodu zlodowacenia Warty i późniejszych procesów erozyjnych, które złagodziły i wyrównały rzeźbę postglacjalną oraz wytworzyły sieć dolin tworzących w wielu miejscach bardzo wyraźne krawędzie. Obszar gminy rozciąga się na falistej wysoczyźnie morenowej.

Centralna i zachodnia część gminy poroźcinana jest doliną rzeki Chojnatki i jej dopływów. Największe spadki terenu dochodzące do 10% towarzyszą dolinom rzek. W obrębie wysoczyzny występują liczne formy powytopiskowe w postaci zagłębień bezodpływowych.

Rysunek 3. Położenie Gminy Kowiesy pod względem regionalizacji fizyczno-geograficznej Polski

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Państwowego Instytutu Geologii

4.2 Demografia

Mieszkańcy Gminy Kowiesy stanowią społeczność liczącą 2 908 osób (dane z GUS 2017). Wskaźnik gęstości zaludnienia w gminie kształtuje się na poziomie 34 osób/km², w powiecie skierniewickim wskaźnik ten wynosi 51 osoby/km², a województwie łódzkim 136 osób/km². Struktura płci w gminie rozkłada się stosunkowo równomiernie – 1 460 osób to kobiety, a 1 448 osoby to mężczyźni (dane GUS z roku 2017).

Rysunek 4. Struktura płci w gminie Kowiesy w latach 2014-2017

Rok	Ogółem	Płeć	
		Kobiety	Mężczyźni
2014	2983	1506	1477
2015	2937	1484	1453
2016	2900	1465	1435
2017	2908	1460	1448

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS

4.3 Rolnictwo i sposób użytkowania terenu

Tabela 1. Struktura użytkowania terenu gminy Kowiesy

Wyszczególnienie	Powierzchnia [ha]
Powierzchnia ogólna	8579
Użytki rolne, w tym:	5999
grunty orne	2981
sady	2601
łąki trwałe	28
pastwiska trwałe	132
grunty rolne zabudowane	205
grunty pod stawami	41
rowy	11
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	2183
lasy	2014
grunty zadrzewione i zakrzewione	169
Grunty zabudowane i zurbanizowane	366
tereny mieszkaniowe	38
tereny przemysłowe	5
inne tereny zabudowane	18
zurbanizowane tereny niezabudowane	2
tereny rekreacyjno-wypoczynkowe	4
tereny komunikacyjne - drogi	253
tereny komunikacyjne - tereny kolejowe	46
tereny komunikacyjne - inne tereny komunikacyjne	0
użytki kopalne	0
Grunty pod wodami	7
powierzchniowymi płynącymi	7
powierzchniowymi stojącymi	0
Nie użytki	24
Pozostałe (jakie?)	0
Tereny zdegradowane	0
Tereny zrekultywowane	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych od Gminy

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego, powierzchnia Gminy wynosi 85,79ha, co stanowi około 11,5% powierzchni powiatu skierniewickiego. W strukturze użytkowania gminy dominują użytki rolne prawie 70% ogólnej powierzchni. Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione zajmują obszar 2 183 ha, co stanowi 25,4 % powierzchni gminy. Powierzchnia zajmowana przez grunty zabudowane i zurbanizowane to 366 ha, gdzie 38 ha zostało zakwalifikowanych do terenów mieszkaniowych, daje to 0,44%. Z kolei tereny zajmowane przez drogi to 253 ha co stanowi 2,95 % powierzchni gminy.

Warunki glebowe gminy są sprzyjające dla rozwoju i intensyfikacji rolnictwa. Najkorzystniejsze w skali gminy są północne, południowo-wschodnie i południowo-zachodnie fragmenty gminy.

4.4 Działalność gospodarcza

Obszar gminy Kowiesy ma strukturę handlowo-przemysłową. Ogółem w gminie jest zarejestrowanych 155 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą wg sekcji PKD 2007 (dane GUS 2017 r.).

Tabela 2. Rodzaje działalności gospodarczych na terenie gminy Kowiesy

Nazwa sekcji wg PKD	Ilość podmiotów w 2017 roku
A. Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo i rybactwo	11
B. Górnictwo i wydobywanie	0
C. Przetwórstwo przemysłowe	10
D. Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0
E. Dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	2
F. Budownictwo	26
G. Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	47
H. Transport, gospodarka magazynowa	18
I. Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	6
J. Informacja i komunikacja	4
K. Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	1
L. Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	2
M. Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	12
N. Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	7
O. Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	0
P. Edukacja	0
Q. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	3
R. Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	2
S. Pozostała działalność usługowa i T. Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby U. Organizacje i zespoły eksterytorialne	4
Podmiotów ogółem	155

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych (GUS 2017)

4.5 Warunki klimatyczne

Gmina Kowiesy wyróżnia się stosunkowo małym zachmurzeniem, wysokimi sumami promieniowania słonecznego i znaczącą liczbą godzin słońca.

Teren Gminy należy do Środkowej Dzielnicy rolniczo - klimatycznej. Klimat charakteryzuje się znaczną różnorodnością stanów pogody, co jest związane z przemieszczaniem się frontów atmosferycznych i częstą zmiennością mas powietrza.

Lokalne cechy warunków klimatycznych można określić następująco:

- średnia temperatura roczna 7 - 8°C,
- 100 – 110 dni przymrozkowych,

- okres wegetacyjny 210- 220 dni,
- pokrywa śnieżna utrzymuje się od 38 do 60 dni,
- względna mała częstotliwość opadów gradu,
- wysoka roczna suma promieniowania słonecznego (ok. 86 kcal/cm²),
- średnie usłonecznienie 4,6 godzin,
- średnia temperatura najcieplejszego miesiąca (lipiec) 18°C,
- średnia temperatura miesiąca najzimniejszego (luty) – 3,4°C.

Gorszym, bądź okresowo gorszym mikroklimatem odznaczają się obszary gminy związane z doliną rzeki Chojnatki i jej dopływów. Ma to związek z płytszym zaleganiem wód gruntowych, obniżeniem terenu i większym prawdopodobieństwem występowania lokalnych mgieł.

Dzielnice rolniczo-klimatyczne wg R. Gumińskiego

Rysunek 5 Położenie Gminy na tle dzielnic klimatycznych

4.6 Walory kulturowe

Na terenie gminy Kowiesy obiektami wpisanymi do rejestru zabytków (stan na 14 listopada 2018 r.) są:

Nazwa/funkcja	Chronologia	Wykaz dokumentów	Data wpisu	Miejscowość
Dwór	1. poł. XIX w.	612 z 1983-07-28	1983-07-28	Chojnata
Kościół	XVI w.	529-XII-15 z 1950-04-08; 274 z 1967-	1950-04-08	Chojnata

		12-29		
Park	1812 r.	498 z 1978-09-16	1978-09-16	Chojnata
Dzwonnica	przełom XVIII/XIX w.	884 z 1967-12-29	1967-12-29	Chojnata
Cmentarz	XVII w.	906A z 1993-01-22; brak numeru z 1998-06-24	1993-01-22	Chojnata
Kościół	1798 r.	889 z 1967-12-29	1967-12-29	Jeruzal
Cmentarz rzymsko-katolicki	1798 r.	963A z 1994-04-18	1994-04-18	Jeruzal
Dzwonnica	XVIII w.	890 z 1967-12-29	1967-12-29	Jeruzal
Park	2. poł. XIX w.	496 z 1978-09-16	1978-09-16	Paplin
Dwór	poł. XIX w.	916 z 1967-12-29	1967-12-29	Turowa Wola
Park	koniec XIX w.	499 z 1978-09-16	1978-09-16	Turowa Wola

Gmina Kowiesy ma znaczące walory rekreacyjno – wypoczynkowe, szczególnie przydatne dla turystyki i rekreacji podmiejskiej. Przez gminę przebiegają szlaki turystyczne, ale brak jest oznakowania atrakcji turystycznych i prowadzących do nich dróg dojazdowych.

Do najbardziej znanych szlaków zaliczamy:

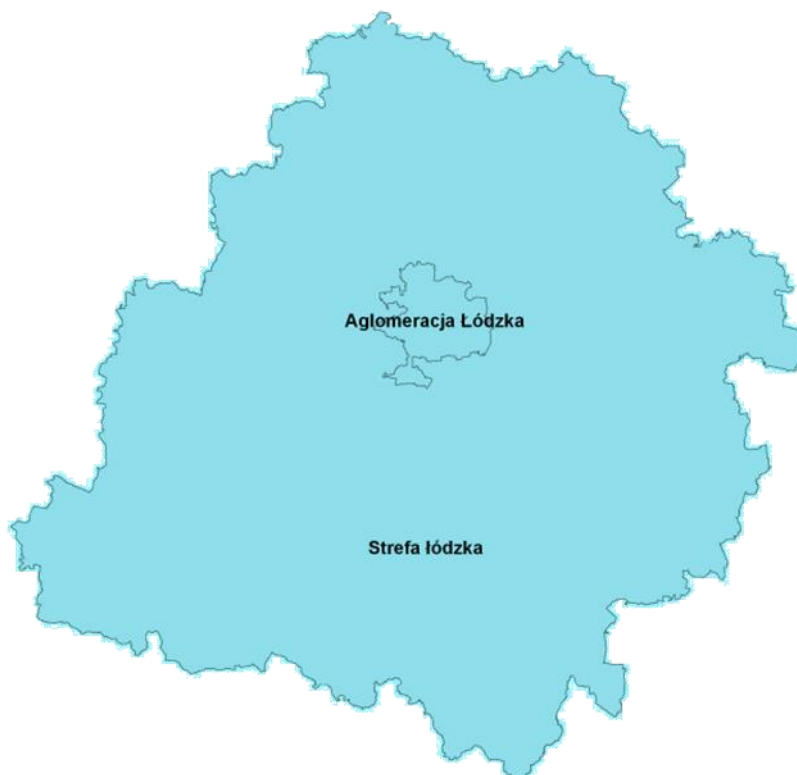
- szlak niebieski pieszy ewentualnie rowerowy (ŁD-4524n): Kowiesy – Chełmce - Sowa Góra –Jeruzal – Olszanka - Puszcza Mariańska - Rezerwat „Puszcza Mariańska” - Jesionka PKP – Miedniewice PKS – 39 km;
- szlak zielony rowerowy „Szlak Starych Dworów”: Skierniewice PKP – Las Pamięcki – Rawiczów – Trzcianna – Stara Rawa – Lisna – Paplin – Wola Pękoszewska – Babilonka – Wilczynek – Puszcza Mariańska – Bartniki – Ruda – Skierniewice – 55 km;
- Łódzki Szlak Konny o długości ponad 200 km – najdłuższa w Europie trasa skierowana dla miłośników turystyki konnej. Szlak powstał w ramach projektu „Turystyka w siodle – infrastruktura innowacyjnego i unikatowego produktu turystycznego, realizowanego przez Samorząd Województwa Łódzkiego.

5. Ocena stanu środowiska

5.1 Ochrona klimatu i jakości powietrza

5.1.1 Ocena stanu

Oceny jakości powietrza i obserwacji zmian dokonuje się w ramach państwowego monitoringu środowiska. Na terenie województwa łódzkiego oceny jakości powietrza dokonuje Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Łodzi, który wyniki swoich badań przedstawia w corocznych raportach. Obecnie system monitoringu jakości powietrza oparty jest o obowiązujący „Program Państwowego Monitoringu Środowiska dla województwa łódzkiego na lata 2016-2020”.

Rysunek 6. Podział województwa łódzkiego na strefy

Źródło: roczna ocena jakości powietrza w województwie łódzkim w 2016 roku

Na terenie gminy kowiesy WIOŚ w Łodzi nie wyznaczył punktu monitoringu jakości powietrza. Zgodnie z klasyfikacją stref, obszar gminy Kowiesy znajduje się w strefie łódzkiej. Wyniki klasyfikacji przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 3. Klasyfikacja stref w ramach oceny jakości powietrza w strefie łódzkiej za rok 2017

Klasy dla poszczególnych zanieczyszczeń													
	SO ₂	NO ₂	CO	C ₆ H ₆	PM ₁₀	PM _{2,5} ¹	Pb	As	Cd	Ni	B(a)P	O ₃ ²	O ₃ ²
Kryterium ochrona zdrowia													
Rok 2017	A	A	A	A	C	C	A	A	A	A	C	C	D2
Kryterium ochrona roślin													
Rok 2017	A	A	-	-	-	-	-	-	-	-	-	A	D2

Roczna ocena jakości powietrza w województwie łódzkim za rok 2017, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Łodzi.

Objaśnienia:

- klasa A - stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy nie przekraczają poziomów dopuszczalnych i poziomów docelowych
- klasa B - stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziom dopuszczalny, lecz nie przekraczają poziomów dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji (tylko dla PM_{2,5}),
- klasa C - stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziom dopuszczalny i poziom docelowy.
- klasa C1 - stężenia PM_{2,5} przekraczają poziom dopuszczalny dla fazy II.
- klasa D1 - stężenia ozonu i współczynnik AOT40 nie przekraczają poziomu celu długoterminowego,
- klasa D2 - stężenia ozonu i współczynnik AOT40 przekraczają poziom celu długoterminowego.

W strefie łódzkiej dla kryterium ochrony zdrowia odnotowano przekroczenia poziomów dopuszczalnych następujących substancji tj. PM₁₀, PM_{2,5} i benzo(a)piren w 2017r. W przypadku pyłu zawieszonego PM₁₀, wynikowa klasa C jest efektem przekroczenia poziomu dopuszczalnego zarówno normy dobowej, jak i średniorocznej. Z kolei w przypadku pyłu zawieszonego PM_{2,5} przekroczony jest poziom dopuszczalny powiększony o margines tolerancji oraz poziom docelowy. Przy benzo(a)pirenie o wynikowej klasie C również został przekroczony poziom docelowy. Należy zwrócić uwagę, że stężenia tego zanieczyszczenia ulegają rytmicznym zmianom w ciągu roku z uwagi na zwiększoną emisję w sezonie grzewczym, dlatego przekroczenia wynikają z poziomów notowanych w okresie zimowym. W przypadku ozonu został przekroczony poziom celu długoterminowego, co pod tym względem zakwalifikowało to zanieczyszczenie do klasy wynikowej D2.

Ponieważ na obszarze Gminy Kowiesy nie są zlokalizowane żadne źródła emisji o szczególnych oddziaływaniach na środowisko, nie ma więc podstaw by przypuszczać, że wartości zanieczyszczeń środowiska na obszarze Gminy przewyższają wartości średnie oszacowane przez WIOŚ dla strefy, do której należy Gmina. W związku z położeniem w obrębie strefy łódzkiej, można spodziewać się na jej terenie zbliżonych stężeń zanieczyszczeń.

Wobec powyższego na obszarze gminy Kowiesy ogólny stan powietrza można określić jako dobry. Przekroczenia notowane dla pyłów ozonu i benzo(a)pirenu spowodowane są wykorzystaniem węgla kamiennego jako źródła energii oraz spalaniem paliw płynnych w środkach transportu.

¹wg poziomu dopuszczalnego powiększonego o margines tolerancji

²wg poziomemu celu długoterminowego

5.1.2 Analiza SWOT

Tabela 4 Analiza SWOT dla obszaru interwencji „Ochrona klimatu i jakości powietrza”

Obszar interwencji „Ochrona klimatu i jakości powietrza”	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
→ brak na terenie gminy większych zakładów produkcyjnych emitujących znaczne ilości zanieczyszczeń gazowych i pyłowych → duży potencjał ograniczania emisji CO₂	→ przekroczenia dopuszczalnych stężeń substancji tj. pyłu PM₁₀, PM_{2,5}, ozonu i benzo(a)pirenu → słaby stan techniczny nawierzchni dróg, → emisja ze źródeł indywidualnych tzw. „niska emisja”, szczególnie w sezonie grzewczym, → słaba świadomość ekologiczna mieszkańców,
SZANSE	ZAGROŻENIA
→ budowa ścieżek rowerowych, → wymiana systemów ogrzewania na bardziej ekologiczne – znacząca redukcja emisji CO₂ → finansowanie inwestycji związanych z ograniczeniem niskiej emisji ze źródeł zewnętrznych → wymiana źródeł światła (ulicznego) na bardziej energooszczędne	→ stale pogarszająca się jakość powietrza atmosferycznego, → zagrożenie dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu (w tym sektor rolnictwa) → zanieczyszczenia napływające z terenów sąsiednich

5.2 Zagrożenia hałasem

Odczuwanie hałasu jest subiektywne i zależy w głównej mierze od cech indywidualnych każdego człowieka. Istotny wpływ ma częstotliwość, natężenie, charakter zmian w czasie oraz długotrwałość działania. Niekorzystny wpływ hałasu na organizm człowieka może objawiać się zmęczeniem, trudnościami w skupieniu uwagi, podwyższonym ciśnieniem krwi, bólem głowy, czasowym lub trwałym uszkodzeniem słuchu czy zakłóceniem snu.

5.2.1 Ocena stanu

Zgodnie z art. 113 ust. 2 *Ustawy Prawo Ochrony Środowiska* [1] ustalono dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku wskazane w Rozporządzeniu Ministra Środowiska w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku [13]. Aktualnie obowiązujące poziomy hałasu w środowisku przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 5 Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku w zależności od rodzaju terenu objętego ochroną akustyczną na podstawie Rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku [15]

p.	Rodzaj terenu	Dopuszczalny długookresowy poziom dźwięku w [dB]			
		Drogi lub linie kolejowe ¹⁾		Pozostałe obiekty i działalność będąca źródłem hałasu	
		L _{DWN} przedział czasu odniesienia równy wszystkim domom w roku	L _N przedział czasu odniesienia równy wszystkim porom nocy	L _{DWN} przedział czasu odniesienia równy wszystkim domom w roku	L _N przedział czasu odniesienia równy wszystkim porom nocy
	a) Strefa ochronna "A" uzdrowiska b) Tereny szpitali poza miastem	50	45	45	40
	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej b) Tereny zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży ²⁾ c) Tereny domów opieki społecznej d) Tereny szpitali w miastach	61	56	50	40
	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego b) Tereny zabudowy zagrodowej c) Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe ²⁾ d) Tereny mieszkaniowo-usługowe	65	56	55	45
	Tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców ³⁾	68	60	55	45

Objaśnienia:

- ¹⁾ Wartości określone dla dróg i linii kolejowych stosuje się także dla torowisk tramwajowych poza pasem drogowym i kolei linowych.
- ²⁾ W przypadku niewykorzystywania tych terenów, zgodnie z ich funkcją, w porze nocy, nie obowiązuje na nich dopuszczalny poziom hałasu w porze nocy.
- ³⁾ Strefa śródmiejska miast powyżej 100 tys. mieszkańców to teren zwartej zabudowy mieszkaniowej z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych. W przypadku miast, w których występują dzielnice o liczbie mieszkańców powyżej 100 tys., można wyznaczyć w tych dzielnicach strefę śródmiejską, jeżeli charakteryzuje się ona zwartą zabudową mieszkaniową z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych.

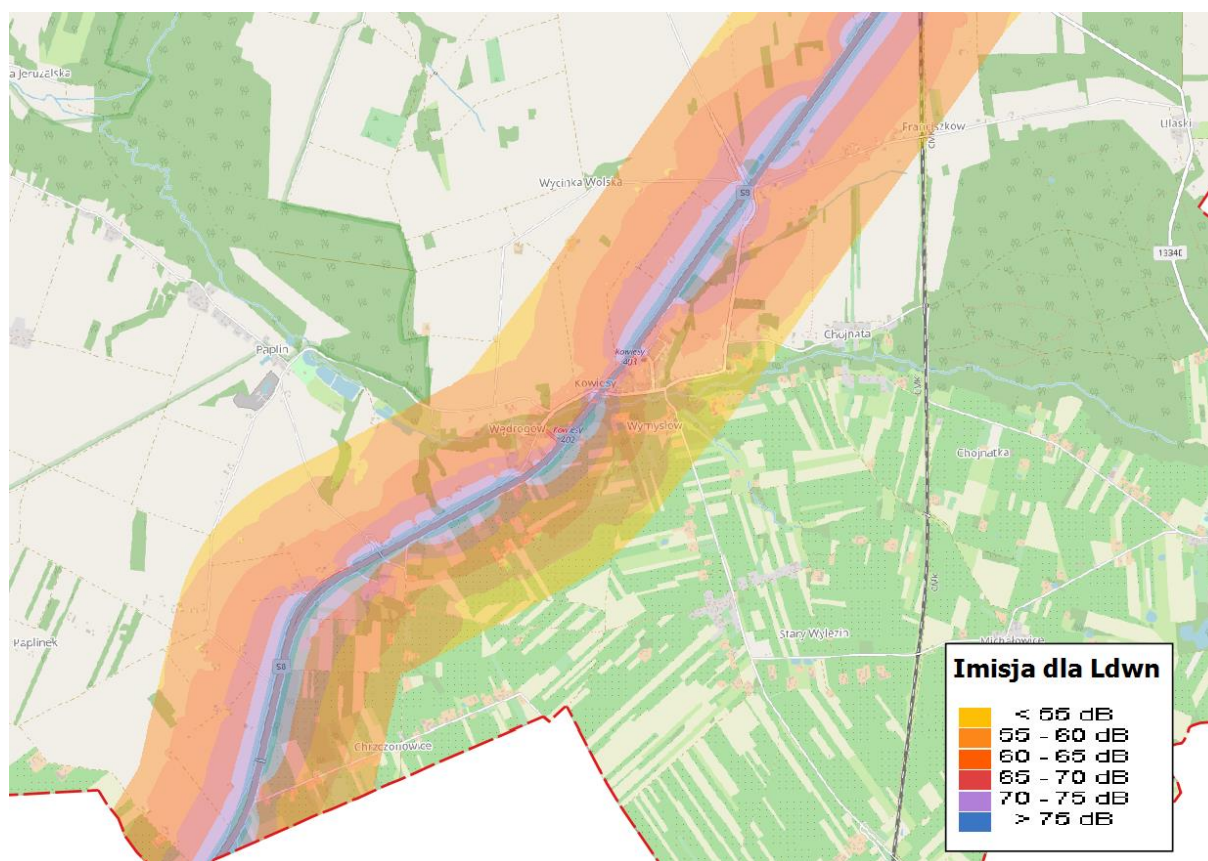
5.2.1.1 Hałas komunikacyjny

Przez teren Gminy Kowiesy przebiegają dwie trasy:

- S8 polska droga ekspresowa przebiegająca od Wrocławia do Białegostoku. Łączy aglomeracje: wrocławską, łódzką, warszawską i białostocką.
- Droga krajowa nr 70 leżąca na obszarze województw łódzkiego i mazowieckiego. Trasa łączy Łowicz z S8 w Zawadach.

Na nadmierny hałas narażeni są mieszkańcy domów położonych w pobliżu tych szlaków komunikacyjnych. Ruch prowadzony na pozostałych drogach jest niewielki i nie powoduje przekroczenia wartości dopuszczalnych hałasu.

Ogólne wnioski z badań monitoringowych hałasu przeprowadzonych w ostatnich latach przez WIOŚ w Łodzi w 2016r. na terenie województwa łódzkiego wykazały, że hałas komunikacyjny w dalszym ciągu jest jednym z największych zagrożeń i głównych uciążliwości dla ludności. Należy pamiętać iż te zagrożenia dotyczą jedynie terenów bezpośrednio sąsiadujących z wyżej wymienionymi drogami.

Rysunek 7. Imisja hałasu komunikacyjnego wzdłuż drogi ekspresowej S8 na terenie Gminy Kowiesy, opracowanie własne

5.2.2 Analiza SWOT

Tabela 6. Analiza SWOT dla obszaru interwencji „Zagrożenie hałasem”

Obszar interwencji „Zagrożenie hałasem”	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
→ spójna sieć dróg lokalnych i regionalnych (gminnych i powiatowych) → brak dużych zakładów przemysłowych emitujących ponadnormatywne natężenie hałasu.	→ brak dostosowania istniejącej sieci dróg do zwiększonego ruchu kołowego → zły stan techniczny istniejących dróg → brak punktu monitoringu poziomu hałasu komunikacyjnego
SZANSE	ZAGROŻENIA
→ dostępność zewnętrznych źródeł finansowania (rozbudowa dróg, poprawa nawierzchni itp.) → podjęcie działań zmniejszających hałas samochodowy (stosowanie cichych nawierzchni, dźwiękoszczelnych okien, działania organizacyjne itp.); → realizacja założeń Programów ochrony środowiska przed hałasem	→ stale zwiększająca się liczba osób narażonych na ponadnormatywny hałas → stale pogarszający się stan dróg → wzrastający ruch pojazdów po drogach → zły stan techniczny pojazdów

5.3 Pola elektromagnetyczne

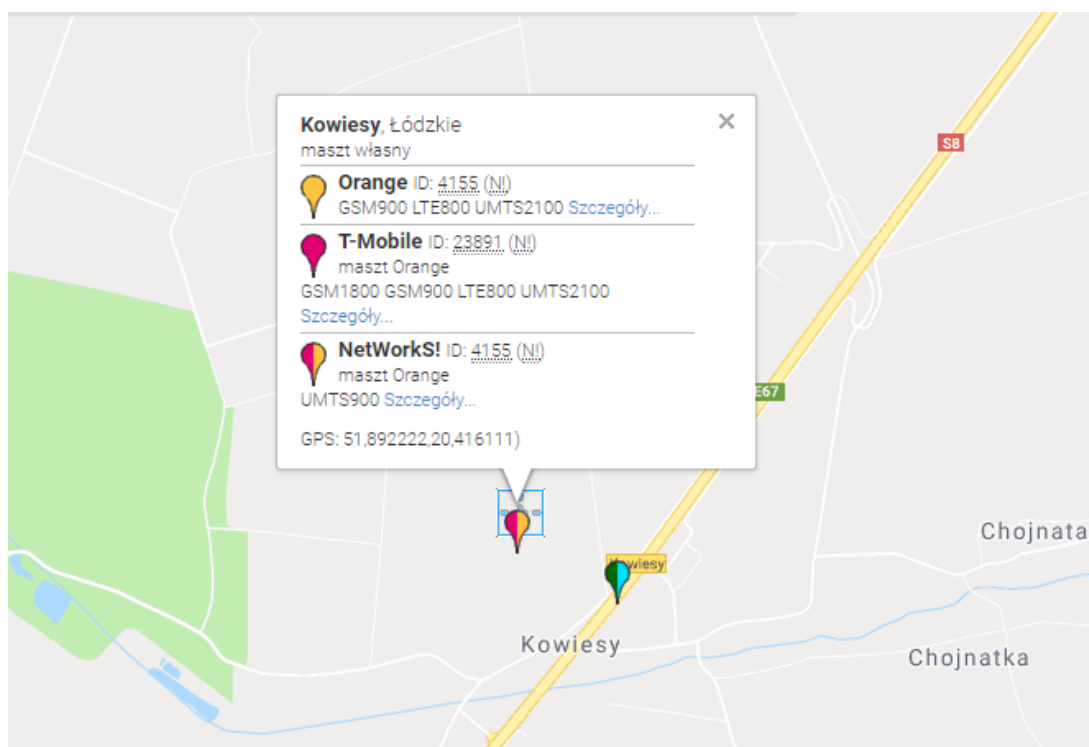
5.3.1 Ocena stanu

Zgodnie z art. 123 *Ustawy Prawo ochrony środowiska* [1] oceny poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku i obserwacji zmian dokonuje się w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Zgodnie z art. 122a ust. 1 i 2 pomiary poziomów elektromagnetycznych w środowisku wykonuje prowadzący instalację lub użytkownik urządzenia emitującego pola elektromagnetyczne, a następnie przekazuje wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska i państwowemu wojewódzkiemu inspektorowi sanitarnemu.

Zgodnie z art. 122 *Ustawy Prawo Ochrony Środowiska* [1] ustalono dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych w środowisku wskazane w Rozporządzeniu Ministra Środowiska w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów [14].

W ramach monitoringu Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska prowadzi okresowe badania kontrolne poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku, na podstawie których między innymi prowadzi rejestr zawierający informację o terenach, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku.

W latach 2014-2016 WIOŚ w Łodzi przeprowadzał monitoring pól elektromagnetycznych, jedynie w roku 2014 zostały ustalone punkty pomiarowe pola elektromagnetycznego na terenie powiatu skierniewickiego. W żadnym z 5 punktów pomiarowych nie odnotowano przekroczenia norm. Jednym ze źródeł promieniowania elektromagnetycznego w gminie Kowiesy mogą być maszty telefonii komórkowych. Na opisywanym terenie zarejestrowane jest 6 masztów.

Rysunek 8. Położenie stacji telekomunikacyjnych na terenie Gminy Kowiesy, opracowanie własne

5.3.2 Analiza SWOT

Tabela 7. Analiza SWOT dla obszaru interwencji „Pole elektromagnetyczne”

Obszar interwencji „Pole elektromagnetyczne”	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
→ prowadzenie przez Starostę wykazu stacji bazowych oraz wyników pomiaru promieniowania elektromagnetycznego	→ brak punktów pomiarowych → nadmierna rozbudowa sieci masztów telefonii komórkowych
SZANSE	ZAGROŻENIA
→ ochrona terenów dostępnych dla ludności w ramach np. mpzp	→ zwiększająca się liczba źródeł PEM → wzrost natężenia PEM

5.4 Gospodarowanie wodami

Zgodnie z Ustawą *Prawo Wodne* [9] dla potrzeb gospodarowania wodami wody dzieli się na:

- 1) Jednolite części wód powierzchniowych (JCWP), z wyodrębnieniem jednolitych części:
  - a) Wód przejściowych lub przybrzeżnych;
  - b) Wód sztucznych lub silnie zmienionych;
- 2) Jednolite części wód podziemnych (JCWPd);
- 3) Wody podziemne w obszarach bilansowych.

5.4.1 Ocena stanu

5.4.1.1 Jednolite części wód podziemnych

Obszar Gminy Kowiesy położony jest w granicach JCWPd nr 63 (PLGW200063)-zgodnie z nowym podziałem na 172 JCWPd. Ogólna charakterystyka danych JCWPd znajdujących się na obszarze Gminy znajduje się w poniższej tabeli.

Jednolita część wód podziemnych (JCWPd)	Europejski kod JCWPd	PLGW200063
	Nazwa JCWPd	63
Lokalizacja	Region wodny	Środkowej Wisły
	Nazwa dorzecza	Wisły
	RZGW	Warszawa
Charakterystyka geologiczna i hydrogeologiczna	Stratygrafia pięter wodonośnych	• Q - wody porowe w utworach piaszczysto-żwirowych • PN - wody porowe w utworach piaszczystych • K - wody porowe w piaskach, kredzie piszącej, marglach, wapieniach • J - wody szczelinowe i szczelinowo-porowe w piaskach, wapieniach i marglach
	Litologia	Piaski, żwiry
	Rodzaj utworów budujących warstwę wodonośną	porowe
	Średnia miąższość utworów wodonośnych	10 - 30
	Liczba pięter wodonośnych	4
	Głębokość występowania wód słodkich [m]	ok. 155
	Charakterystyka nadkładu warstwy wodonośnej	Głównie piaski, a poziomy wodonośne oddzielone od siebie warstwami glin zwałowych lub iłów zastoiskowych
Antropopresja	Leje depresji (lej regionalny-lokalny) związane z poborem wód podziemnych, odwodnieniami kopalnianymi, wpływem aglomeracji itp.	Leje depresji związane z poborem wód podziemnych – mają one charakter lokalny.
	Ingresja lub ascenzja wód słonych do wód podziemnych	brak
	Sztuczne odnawianie zasobów	brak
Pobór wód [tys m³ rok] - pobór rejestrowany - 2011 r	dla zaopatrzenia ludności w wodę, przemysłu i inne	40314,30
	z odwodnienia kopalnianego	-
Zasoby wód podziemnych dostępne do zagospodarowania [m³/d]		402330

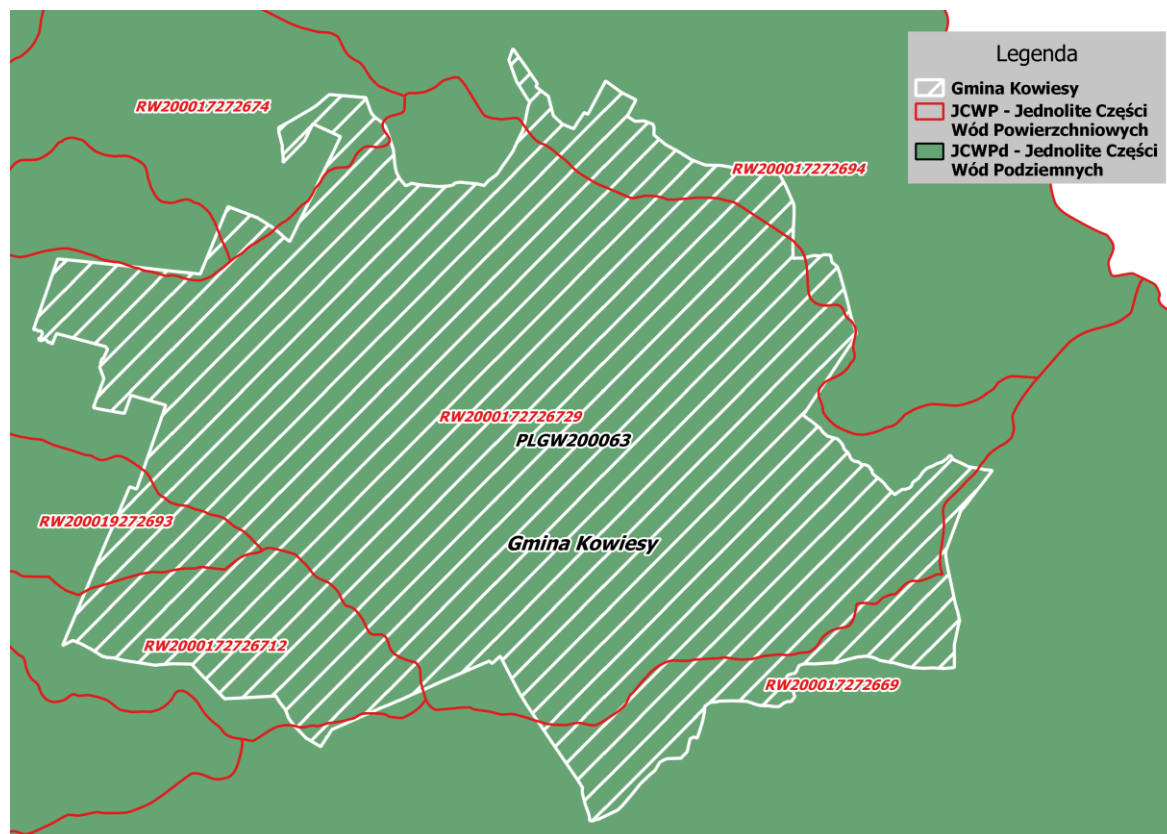
Legenda: Q – czwartorzęd; PN – paleogeńsko-neogeńskie, M – Miocen; J – Jura; Cr – Kreda.

Źródło: Dane Centralnej Bazy Danych Geologicznych Państwowego Instytutu Geologicznego; Baza danych o Głównych Zbiornikach Wód Podziemnych; „Charakterystyka geologiczna i hydrogeologiczna zweryfikowanych JCWPd”.

Stan ilościowy i jakościowy JCWPd nr 63 ocenia się jako dobry.

W 2016 roku na obszarze JCWPd 63 w jednym punkcie pomiaru jakości zaobserwowano trend rosnący monitoringu chemicznego.

Źródło: „Monitoring stanu chemicznego oraz ocena stanu jednolitych części wód podziemnych w dorzeczach w latach 2015–2018

Rysunek 9. Zasięg występowania JCWPd i JCWP względem gminy Kowiesy (podział od 2015 r. - 172 JCWPd), opracowanie własne

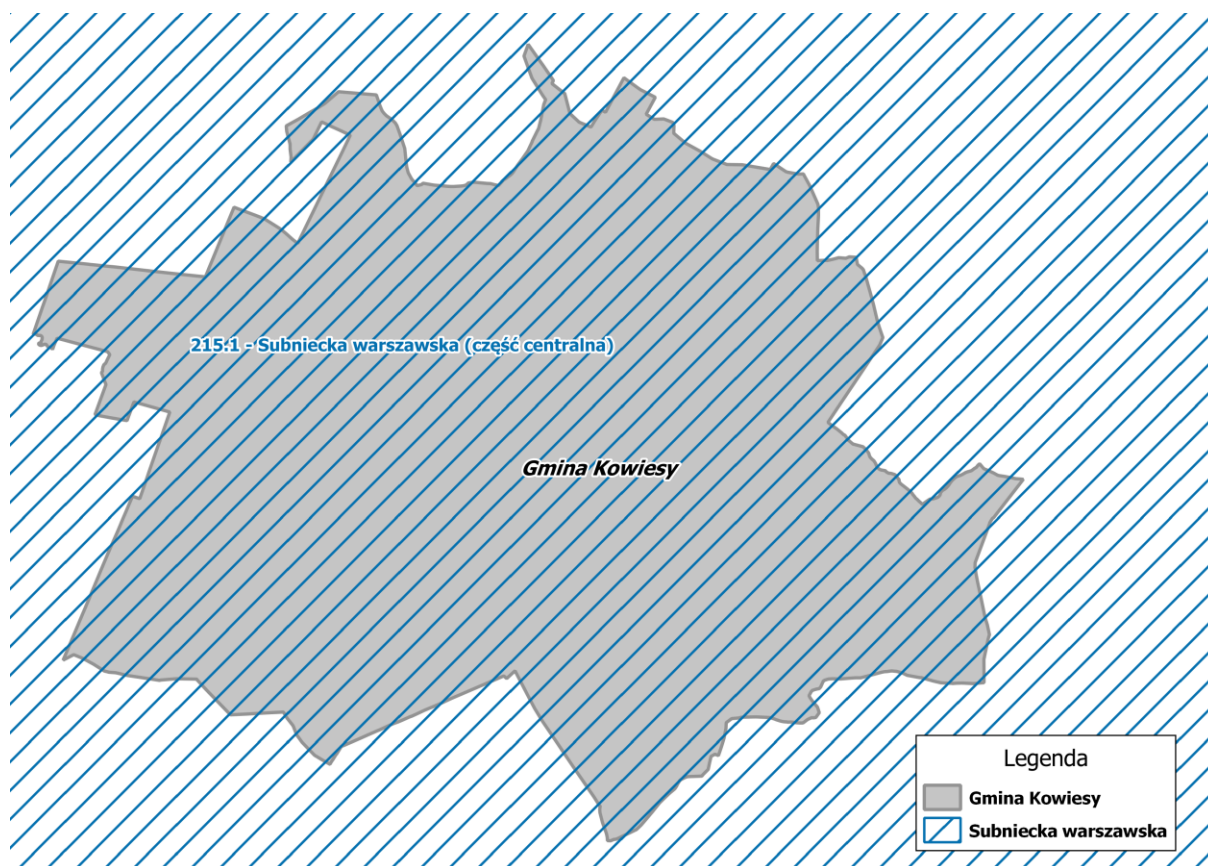
5.4.1.2 Główne Zbiorniki Wód Podziemnych

Pod gminą Kowiesy znajduje się udokumentowany Główny Zbiornia Wód Podziemnych GZWP nr 215 – Subniecka Warszawska

Tabela 6. Charakterystyka Głównych Zbiorników Wód Podziemnych w pobliżu Gminy Kowiesy

Nazwa GZWP	Subniecka Warszawska
Nr GZWP	215
Wiek utworów	trzeciorzęd
Typ ośrodka	porowy
Typ zbiornika	nieudokumentowany
Szacunkowe zasoby dyspozycyjne [tys. m ³ /dobę]	250
Średnia głębokość ujęć [m]	160

Źródło: Baza MIDAS, Centralna Baza Danych Geologicznych, Państwowy Instytut Geologiczny oraz Mapa obszarów GZWP w Polsce wymagających szczególnej ochrony, skala 1:500 000, Kleczkowski i in. AGH im. St. Staszica, Kraków 1990r.

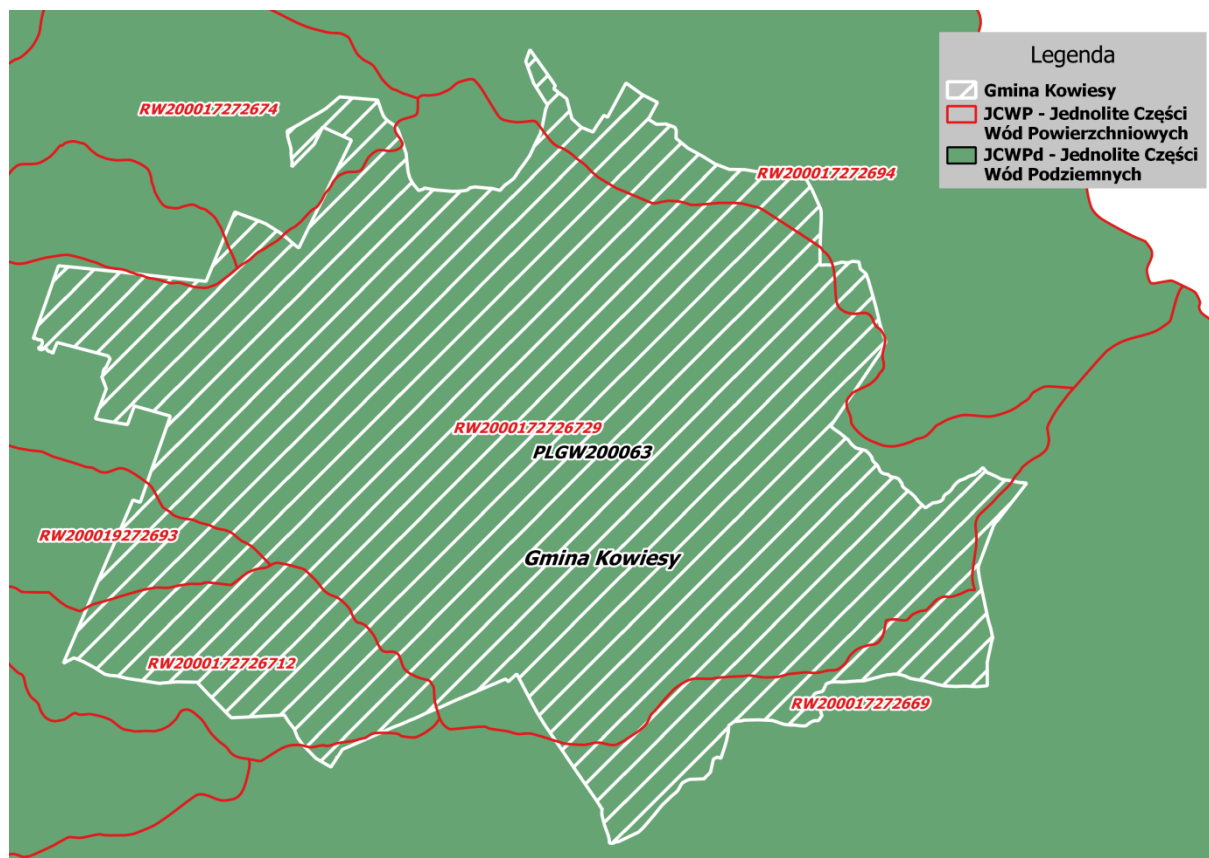
Rysunek 10. Zasięg występowania GZWP gminy Kowiesy, opracowanie własne

5.4.1.3 Jednolite części wód powierzchniowych

Główną rzeką płynącą przez obszar gminy jest Chojnatka. Chojnatka spływa ze wschodu na zachód i wpada do Rawki. Rzeką ma dużo bezimiennych dopływów. Zlewnia Chojnatki jest zlewnią IV rzędu, w obrębie zlewni III rzędu Rawki. Fragment południowej części gminy odwadniany jest przez cieki zlewni IV rzędu Białki.

Na terenie gminy brak jest naturalnych, dużych zbiorników wodnych – jedyny staw o naturalnym charakterze, ale niewielkiej powierzchni znajduje się w rejonie Bud Chojnackich (przy granicy z gminą Mszczonów). Większe stawy (sztuczne) służące hodowli ryb, zlokalizowane są na rzece Chojnatce w Paplinie i Jeruzalu oraz na jej dopływie w Zawadach, Woli Pękoszewskiej i Wólce Jeruzalskiej.

Obszar gminy Kowiesy położony jest w granicach 6 Jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP). Największą część Gminy obejmuje JCWP Chojnatka, pokrywając prawie cały obszar Gminy.

Rysunek 11. Zasięg występowania JCWP względem obszaru gminy Kowiesy,

Źródło: opracowanie własne

Tabela 7. Charakterystyka JCWP na obszarze gminy Kowiesy

Lp.	Jednolita część wód powierzchniowych rzecznych (JCWP)		Lokalizacja			Status	Typ JCWP
	Europejski kod JCWP	Nazwa JCWP	Region wodny	Nazwa dorzecza	RZGW		
1.	PLRW2000172726729	Chojnatka	Środkowa Wisła	Wisły	Warszawa	naturalna część wód	(17)Potok nizinny piaszczysty na utworach staroglacjalnych
2.	PLRW200017272694	Korabiewka	Środkowa Wisła	Wisły	Warszawa	naturalna część wód	(17)Potok nizinny piaszczysty na utworach staroglacjalnych
3.	PLRW200017272669	Białka	Środkowa Wisła	Wisły	Warszawa	naturalna część wód	(17)Potok nizinny piaszczysty na utworach staroglacjalnych
4.	PLRW2000172726712	Dopływ z Lisnej	Środkowa Wisła	Wisły	Warszawa	naturalna część wód	(17)Potok nizinny piaszczysty na utworach staroglacjalnych
5.	PLRW200019272693	Rawka od Białki do Korabiewki bez Korabiewki	Środkowa Wisła	Wisły	Warszawa	naturalna część wód	(19)Rzeka nizinna piaszczysto –gliniasta
6.	PLRW200017272674	Dopływ z Biernika Włociańskiego	Środkowa Wisła	Wisły	Warszawa	naturalna część wód	(17)Potok nizinny piaszczysty na utworach staroglacjalnych

Źródło: Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły

Tabela 8. Aktualna ocena stanu JCWP na obszarze gminy Kowiesy

Lp.	Jednolita część wód powierzchniowych (JCWP)		Ocena stanu na podstawie oceny WIOŚ						Wyznaczony cel środowiskowy/termin osiągnięcia dobrego stanu
	Europejski kod JCWP	Nazwa JCWP	Klasa elementów biologicznych	Klasa elementów hydromorfologicznych	Klasa elementów fizykochemicznych	Stan/potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Ocena stanu JCW	
1.	PLRW2000172726729	Chojnatka	Stan umiarkowany (III)	Potencjał bardzo dobry	Potencjał dobry (II)	Potencjał umiarkowany (III)	Poniżej dobrego	zły	Dobry stan ekologiczny, dobry stan chemiczny /przedłużenie terminu osiągnięcia celu-brak możliwości technicznych/termin osiągnięcia stanu dobrego 2027
Derogacje: Brak możliwości technicznych.W zlewni JCWP występują presje: presja komunalna, niska emisja.W programie działań zaplanowano działania podstawowe, obejmujące uporządkowanie gospodarki ściekowej, które są wystarczające, aby zredukować presję komunalną w zakresie wystarczającym dla osiągnięcia dobrego stanu.W programie działań zaplanowano także działanie: weryfikacja programu ochrony środowiska dla gminy, mające na celu szczegółowe rozpoznanie i w rezultacie ograniczenie tej presji tak, aby możliwe było osiągnięcie wskaźników zgodnych z wartościami dobrego stanu. Z uwagi jednak na czas niezbędny dla wdrożenia tych działań, następnie konkretnych działań naprawczych,a także okres niezbędny aby wdrożone działania przyniosły wymierne efekty, dobry stan będzie mógł być osiągnięty do roku 2027.									
2.	PLRW200017272694	Korabiewka	-	-	-	-	-	zły	Dobry stan ekologiczny, dobry stan chemiczny /przedłużenie terminu osiągnięcia celu-brak możliwości technicznych/termin osiągnięcia stanu dobrego 2021

Derogacje: Brak możliwości technicznych. W zlewni JCWP występuje presja komunalna. W programie działań zaplanowano działania podstawowe, obejmujące uporządkowanie gospodarki ściekowej, które są wystarczające, aby zredukować tą presję w zakresie wystarczającym dla osiągnięcia dobrego stanu. Z uwagi jednak na czas niezbędny dla wdrożenia działań, a także okres niezbędny aby wdrożone działania przyniosły wymierne efekty, dobry stan będzie mógł być osiągnięty do roku 2021.									
3.	PLRW20001727 2669	Białka	Stan umiarkowany (III)	Stan bardzo dobry	Potencjał dobry (II)	Potencjał umiarkowany (III)	Poniżej dobrego	zły	Dobry stan ekologiczny, dobry stan chemiczny /przedłużenie terminu osiągnięcia celu-brak możliwości technicznych/termin osiągnięcia stanu dobrego 2027
Derogacje: Brak możliwości technicznych.W zlewni JCWP występują presje: presja komunalna, niska emisja.W programie działań zaplanowano działania podstawowe, obejmujące uporządkowanie gospodarki ściekowej, które są wystarczające, aby zredukować presję komunalną w zakresie wystarczającym dla osiągnięcia dobrego stanu.W programie działań zaplanowano także działanie: weryfikacja programu ochrony środowiska dla gminy, mające na celu szczegółowe rozpoznanie i w rezultacie ograniczenie tej presji tak, aby możliwe było osiągnięcie wskaźników zgodnych z wartościami dobrego stanu. Z uwagi jednak na czas niezbędny dla wdrożenia tych działań, następnie konkretnych działań naprawczych,a także okres niezbędny aby wdrożone działania przyniosły wymierne efekty, dobry stan będzie mógł być osiągnięty do roku 2027.									
4.	PLRW20001727 26712	Dopływ z Lisnej	-	-	-	-	-	zły	Dobry stan ekologiczny, dobry stan chemiczny
Derogacje: Brak									
5.	PLRW20001927 2693	Rawka od Białki do Korabiewki bez Korabiewki	Stan słaby (IV)	Potencjał bardzo dobry	Potencjał dobry (II)	Potencjał słaby	Poniżej dobrego	zły	Dobry stan ekologiczny, dobry stan chemiczny/ przedłużenie terminu osiągnięcia celu: - brak możliwości technicznych, - dysproporcjonalne koszty / termin osiągnięcia stanu dobrego 2027
Derogacje: Brak możliwości technicznych.W zlewni JCWP występuje presja komunalna, przemysłowa oraz niska emisja. W programie działań zaplanowano działanie obejmujące przegląd pozwoleń wodnoprawnych przegląd pozwoleń wodnoprawnych na wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi przez użytkowników w zlewni JCWP z uwagi na zagrożenie osiągnięcia celów środowiskowych, zgodnie z art.136 ust. 3 ustawy –Prawo wodne, mające na celu szczegółowe rozpoznanie i w rezultacie ograniczenie tej presji tak, aby możliwe było osiągnięcie wskaźników zgodnych z wartościami dobrego stanu. W programie działań zaplanowano działanie: weryfikacja programu ochrony środowiska dla gminy, mające na celu szczegółowe rozpoznanie i w rezultacie ograniczenie tej presji tak, aby możliwe było osiągnięcie wskaźników zgodnych z wartościami dobrego stanu. Z uwagi jednak na czas niezbędny dla wdrożenia tego działania, następnie konkretnych działań naprawczych, a także okres niezbędny aby wdrożone działania przyniosły wymierne efekty, dobry stan będzie mógł być osiągnięty do roku 2027.									
6.	PLRW20001727 2674	Dopływ z Biernika Włociańskiego	-	-	-	-	-	zły	Dobry stan ekologiczny, dobry stan chemiczny /przedłużenie terminu osiągnięcia celu-brak możliwości technicznych/termin osiągnięcia stanu dobrego 2021
Derogacje: Brak możliwości technicznych oraz dysproporcjonalne koszty. Z uwagi na niską wiarygodność oceny i związany z tym brak możliwości wskazania przyczyn nieosiągnięcia dobrego stanu brak jest możliwości zaplanowania racjonalnych działań naprawczych. Zaplanowanie i wdrożenie jakichkolwiek działań będzie generowało nieuzasadnione koszty.W związku z tym w JCWP zaplanowano działanie mające na celu rozpoznanie rzeczywistego stanu ekologicznego –przeprowadzenie monitoringu badawczego.W przypadku potwierdzenia złego stanu po 2 latach wprowadzone zostanie działania mające na celu rozpoznanie jego przyczyn. Takie etapowe postępowanie pozwoli na racjonalne zaplanowanie niezbędnych działań i zapewnienie ich wymaganej skuteczności.									

Źródło*: Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły stanu JCWP w 2016 roku prowadzona przez WIOŚ w Warszawie ramach Państwowego Monitoringu Środowiska; Ocena stanu JCWP w 2016 roku prowadzona przez WIOŚ w Warszawie ramach Państwowego Monitoringu Środowiska

Zgodnie z informacjami zawartymi w Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły prawie wszystkie JCWP są zagrożone nieosiągnięciem celu środowiskowego dla wód powierzchniowych zgodnie z zapisami art. 4 Ramowej Dyrektywy Wodnej.

5.4.1.4 Zagrożenie powodziowe

Na terenie gminy Kowiesy brak jest cieków wodnych stwarzających zagrożenie powodziowe. Lokalnie mogą wystąpić podtopienia na obszarach położonych w bezpośrednim sąsiedztwie rzeki Chojnatki, lub po nawalnych deszczach lub spowodowane spływem wód roztopowych w okresie wiosennym.

5.4.2 Analiza SWOT

Tabela 9. Analiza SWOT dla obszaru interwencji „Gospodarowanie wodami”

Obszar interwencji „Gospodarowanie wodami”	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
→ dobry stan ilościowy i chemiczny wód podziemnych w obrębie JCWPd63– brak zagrożenia osiągnięcia celu środowiskowego → brak wyznaczonych na terenie gminy obszarów OSN	→ wody podziemne gromadzone w środku porowym (znaczna podatność na zanieczyszczenia) → większość rzek w obrębie stwierdzonych JCWP odznacza się złym stanem jakościowym → brak kanalizacji i oczyszczalni ścieków, co może stanowić potencjalne źródło zanieczyszczeń
SZANSE	ZAGROŻENIA
→ budowa sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków → promowanie dobrych praktyk rolniczych minimalizujących emisję zanieczyszczeń z rolnictwa do środowiska gruntowo-wodnego → utrzymanie dobrego stanu ilościowego i chemicznego wód podziemnych na terenie gminy	→ nieosiągnięcie celów środowiskowych dla JCWP położonych w obrębie gminy → brak poprawy stanu ilościowego i jakościowego wód powierzchniowych

5.5 Gospodarka wodno-ściekowa

5.5.1 Ocena stanu

Sieć wodociągowa

Z analizy stanu istniejącego wynika, że Gmina Kowiesy jest w dużej mierze wyposażona w sieć wodociągową. Obecnie na terenie Gminy Kowiesy funkcjonują dwie stacje uzdatniania wody – w miejscowości Stary Wylezin oraz Paplin. Dodatkowy funkcjonuje także hydrofornia w miejscowości Michałowice, gdzie nie prowadzi się uzdatniania wody.

Wskaźnik zwodociągowania Gminy w % wg. stanu na 2017r. : 71,9%, z czego liczba przyłączy wynosi 826 sztuki, a długość sieci wodociągowej bez przyłączy wynosi 92,7 km (wg. stanu na 2017 rok).

Średnie jednostkowe zużycie wody na mieszkańca Gminy korzystającego z wodociągu wynosi 18,5m³/M.

Tabela 10. Charakterystyka zaopatrzenia w wodę na terenie gminy Kowiesy w latach 2014– 2017

Lp.	Parametr	2014	2015	2016	2017
1.	Długość sieci wodociągowej bez przyłączy [km]	75,48	92,49	92,49	92,73
2.	Ilość przyłączy [szt.]	702	773	812	826
3.	Liczba mieszkańców korzystająca z sieci wodociągowej [osoba]	1826	1824	1876	1893
4.	Woda dostarczana gosp. domowym [dam ³]	78,0	60,4	63,1	53,9
5.	Zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca [m ³]	26,1	20,4	21,6	18,5

Źródło: dane z Gminy, GUS

Sieć kanalizacyjna

Na terenie gminy Kowiesy nie jest stworzona sieć kanalizacyjna.

W Gminie Kowiesy według danych na rok 2017 funkcjonują 632 zbiorniki bezodpływowe i 36 przydomowych oczyszczalnie ścieków.

5.5.2 Analiza SWOT

Tabela 11. Analiza SWOT dla obszaru interwencji „Gospodarka wodno-ściekowa”

Obszar interwencji „Gospodarka wodno-ściekowa”	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
→ dobrze rozwinięta sieć wodociągowa i kompleksowe uzbrojenie wszystkich miejscowości na terenie gminy → własne ujęcia wód podziemnych zaspokajające potrzeby mieszkańców gminy → wyposażenie nieruchomości w przydomowe oczyszczalnie ścieków	→ brak kanalizacji sanitarnej → przewaga przestarzałych systemów gromadzenia ścieków sanitarnych na terenie gospodarstw (szamba)
SZANSE	ZAGROŻENIA
→ budowa gminnej oczyszczalni ścieków → budowa przydomowych oczyszczalni ścieków → pozyskiwanie dotacji, pożyczek i innych form dofinansowania do przydomowych oczyszczalni ścieków → likwidacja nieszczelnych zbiorników bezodpływowych;	→ brak otrzymania wsparcia na realizację zadań w zakresie gospodarki wodno-ściekowej z uruchomionych na lata 2014-2020 środków unijnych w ramach m.in. Programów Operacyjnych → mała ilość środków finansowych w budżecie gminy na zabezpieczenie zadań w zakresie gospodarki wodno-ściekowej → brak możliwości budowy przydomowych oczyszczalni ścieków w obrębie gospodarstw, na których zostaną stwierdzone niekorzystne warunki gruntowo-wodne → awarie przestarzałych bezodpływowych zbiorników na ścieki – możliwość przedostawania się zanieczyszczeń do wód gruntowych

5.6 Zasoby geologiczne**5.6.1 Ocena stanu**

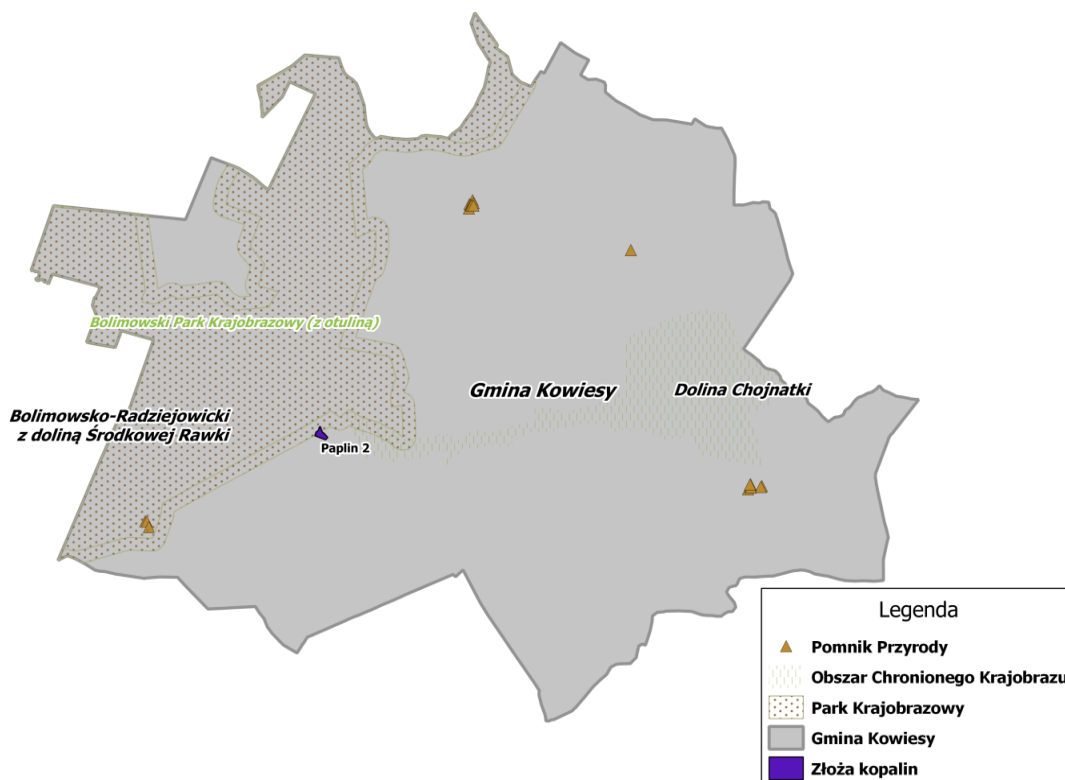
Na całym obszarze gminy na powierzchni występują utwory czwartorzędowe. Ich akumulacja nastąpiła głównie w czasie zlodowacenia środkowopolskiego. Po ustąpieniu lądolodu tego zlodowacenia na obszarze rozwijały się niemal wyłącznie (za wyjątkiem dolin rzek i niecek) procesy erozji i denudacji.

Głównym budulcem osadów czwartorzędowych są gliny zwałowe najstarszego zachowanego glaciału, leżące na nierównej powierzchni podłoża mezozoicznego i trzeciorzędowego, miejscami na piaskach i mułkach. Przeciętna miąższość utworów trzeciorzędu wynosi poniżej 100 m i zaliczane są do

miocenu i pliocenu. Osady oligoceńskie zajmują pas przechodzący przez Gminę w kierunku północny zachód, południowy wschód. Na powierzchni gliny zwałowej leżą płatami piaski, żwiry i głazy akumulacji lodowcowej. Doliny rzeczne zostały wyerodowane po zlodowaceniu środkowopolskim i wypełniły się osadami piasków i mułków.

Prawie cały obszar gminy charakteryzuje się gruntami korzystnymi do posadowienia budynków. Wyjątkiem są obszary pochodzenia aluwialnego (doliny) – słabonośne, o zróżnicowanych własnościach geotechnicznych częściowo o dużej ściśliwości.

Na terenie gminy Kowiesy występują złoża piasku, nie są to jednak zasoby, które mogłyby stanowić bazę przemysłową. Udokumentowane złoża są częściowo kolizyjne z ochroną środowiska. Zahaczają o obszar otuliny Bolimowskiego Parku Krajobrazowego.

Rysunek 12. Rozmieszczenie złóż kopalin na terenie gminy Kowiesy

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych Państwowego Instytutu Geologicznego

5.6.2 Analiza SWOT

Tabela 12. Analiza SWOT dla obszaru interwencji „Zasoby geologiczne”

Obszar interwencji „Zasoby geologiczne”	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
→ występowanie rozpoznanych i udokumentowanych złóż surowców mineralnych na terenie Gminy → lokalizacja złóż kopalin w bliskim sąsiedztwie drogi → eksploatacja kopalin zgodnie z wydanymi koncesjami	→ możliwość lokalnej–niekontrolowanej eksploatacji surowców → brak cennych gospodarczo złóż surowców mineralnych na terenie gminy
SZANSE	ZAGROŻENIA
→ modernizacja sieci dróg szansą na zwiększenie wydobywania surowców mineralnych	→ zagrożenia występujące ze strony eksploatacji złóż (przekształcenia rzeźby terenu, zmiana stosunków wodnych, degradacja gleb)

5.7 Gleby

5.7.1 Ocena stanu

Gmina Kowiesy charakteryzuje się dość dobrą jakością gleb, udział gleb klasy dobrej -III i średniej - IV wynosi łącznie 70%. Na obszarze gminy nie spotyka się gleb I i II klasy bonitacyjnej. Teren gminy jest znacznie zróżnicowany pod względem warunków glebowych. Udział gleb dobrych w poszczególnych wsiach waha się od 22,3 do 94,6%.

Dominującą formą użytkowania gruntów rolnych są grunty orne i sady.

Na terenie gminy Kowiesy nie wyznaczono punktów monitoringu gleb. Najbliższy punkt monitoringu został zlokalizowany w Skierniewicach. Stwierdzono w nim podwyższone zawartości pestycydów chloroorganicznych. Biorąc pod uwagę charakterystykę gminy Kowiesy można przypuszczać, że nie występują tutaj przekroczenia norm substancji zawartych w glebie.

Na terenie powiatu nie występują zanieczyszczenia gleb metalami ciężkimi i WWA.

5.7.2 Analiza SWOT

Tabela 13. Analiza SWOT dla obszaru interwencji „Gleby”

Obszar interwencji „Gleby”	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
→ brak stwierdzonych podwyższonych wartości metali ciężkich(wg danych GIOŚ) → długi okres wegetacyjny	→ duży udział gleb orných słabych w ogólnym udziale użytków rolnych → brak punktu monitoringu gleb na terenie gminy → niedobory opadów w okresie wegetacyjnym
SZANSE	ZAGROŻENIA
→ dostępność do środków produkcji i ochrony roślin dla rolnictwa → stosowanie Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej → coraz bardziej restrykcyjne normy środowiskowe dla zakładów i przedsiębiorców, zapobiegające skażeniu gleb	→ obniżenie ilość gruntów orných pod zasiewami → niewłaściwe stosowanie nawozów sztucznych i środków ochrony roślin w rolnictwie

5.8 Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

5.8.1 Ocena stanu

Dnia 1 stycznia 2012 r. weszła w życie ustawa o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw [11], która zmieniła system gospodarowania odpadami komunalnymi. Zmiany zostały również zawarte w przepisach nowej Ustawy o odpadach [10].

Do obowiązków gminy należy między innymi prowadzenie sprawozdawczości, polegającej na sporządzaniu rocznych sprawozdań z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi, na podstawie których przygotowywane jest jedno zbiorcze sprawozdanie dotyczące wszystkich gmin, które Marszałek Województwa przekazuje do Ministra Środowiska. Ponadto gminy zostały zobowiązane do wyłonienia w drodze przetargu przedsiębiorstwa odbierającego odpady oraz dokonywania rozliczeń finansowych za ich odbiór.

Gmina Kowiesy położona jest w III Regionie gospodarki odpadami komunalnymi województwa łódzkiego. W Regionie wskazane zostały instalacje regionalne do przetwarzania odpadów komunalnych oraz instalacje zastępcze, które będą funkcjonować do dn. 30.06.2018r.

Na terenie regionu istnieją 4 regionalne instalacje mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów (MBP), 3 składowiska, 3 kompostownie oraz 13 instalacji zastępczych, które przedstawiono w poniższych tabelach.

Tabela 14. Istniejące regionalne instalacje do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych w RGOK III

LP	Gmina	Nazwa i adres instalacji	Podmiot odpowiedzialny za eksploatację instalacji	Przepustowość części mechanicznej [Mg/rok]	Przepustowość części biologicznej [Mg/rok]
Regionalne					
1	Radomsko	Instalacja MBP w m. Płoszów	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. ul. Stara Droga 85 97-500 Radomsko	40 000	24 000
2	Rawa Mazowiecka	Instalacja MBP w m. Pukinin	ZGO AQUARIUM Sp. z o.o., ul. Katowicka 20 96-200 Rawa Mazowiecka	50 000	30 000
3	Opoczno	Instalacja MBP w m. Różanna	PGK Sp. z o.o. w Opocznie, ul. Krótka 1, 26- 300 Opoczno	33 500	16 750
4	Skierniewice	Instalacja MBP w m. Julków	EKO-REGION" Sp. z o.o. ul. Bawełniana 18, 97-400 Bełchatów	50 000	38 000

Źródło: Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami dla województwa łódzkiego na lata 2016-2022 z uwzględnieniem lat 2023-2028

Tabela 15. Istniejące zastępcze sortownie zmieszanych odpadów komunalnych w RGOK III

LP	Gmina	Nazwa i adres instalacji	Podmiot eksploatujący instalacje	Zdolność przerobowa roczna [Mg/rok]
Zastępcze				
1	Lubochnia	Sortownia odpadów zmieszanych w m. Lubochnia Górki	SITA Polska Sp. z o.o., ul. Zawodzie 5 02-981 Warszawa	40 000
2	Tomaszów Mazowiecki	Sortownia odpadów zmieszanych m. Tomaszów Mazowiecki	ENERIS Surowce S.A. Oddział w Tomaszowie Mazowieckim ul. Majowa 87/89, 97-200 Tomaszów Mazowiecki	40 000
3	Piotrków Trybunalski	Sortownia odpadów zmieszanych w m. Piotrków Trybunalski	JUKO Sp. z o.o. ul. Topolowa 1 97-300 Piotrków Trybunalski	20 000

Źródło: Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami dla województwa łódzkiego na lata 2016-2022 z uwzględnieniem lat 2023-2028

Tabela 16. Istniejące regionalne kompostownie odpadów zielonych i innych odpadów ulegających biodegradacji zbieranych selektywnie w RGOK III

LP	Gmina	Nazwa i adres instalacji	Podmiot eksploatujący instalacje	Zdolność przerobowa roczna [Mg/rok]
Regionalne				
1	Radomsko	Kompostownia w m. Płoszów	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. ul. Stara Droga 85 97-500 Radomsko	6 000
2	Rawa Mazowiecka	Kompostownia odpadów zielonych w m. Pukinin	ZGO AQUARIUM Sp. z o.o., ul. Katowicka 20 96-200 Rawa Mazowiecka	10 000
3	Skierniewice	Kompostownia w m. Julków	EKO-REGION" Sp. z o.o. ul. Bawełniana 18, 97-400 Bełchatów	10 000

Źródło: Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami dla województwa łódzkiego na lata 2016-2022 z uwzględnieniem lat 2023-2028

Tabela 17. Istniejące regionalne i zastępcze składowiska odpadów komunalnych i składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w RGOK III

LP	Gmina	Nazwa i adres składowiska	Podmiot eksploatujący instalacje	Pojemność całkowita [m³]	Pojemność wypełniona [m³]	Pojemność pozostała [m³]
Regionalne						
1	Lubochnia	Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w m. Lubochnia Górki	SITA Polska Sp. z o.o., ul. Zawodzie 5 02-981 Warszawa	548 700	91 450	457 250
2	Opoczno	Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w m. Różanna	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o., ul. Krótka 1 26-300 Opoczno	815 200	492 322	322 878
3	Skierniewice	Składowisko odpadów komunalnych w m. Julków	EKO-REGION" Sp. z o.o., ul. Bawełniana 18, 97-400 Bełchatów	344 000	11 426	332 574
Zastępcze						
1	Radomsko	Składowisko odpadów innych niż niebezpiecznych i obojętnych w m. Płoszów	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. ul. Stara Droga 85 97-500 Radomsko	-	-	85 441
2	Rawa Mazowiecka	Składowisko odpadów innych niż niebezpiecznych i obojętnych w m. Pukinin	ZGO AQUARIUM Sp. z o.o. Katowicka 20 96-200 Rawa Mazowiecka	-	-	89 860
3	Koluszki	Składowisko odpadów innych niż niebezpiecznych i obojętnych w m. Koluszki	EKO-REGION" Sp. z o.o. ul. Bawełniana 18 97-400 Bełchatów	-	-	79 457

Źródło: Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami dla województwa łódzkiego na lata 2016-2022 z uwzględnieniem lat 2023-2028

Wg. Analizy stanu gospodarki odpadami za rok 2017 na terenie gminy Kowiesy odbiorem i zagospodarowaniem odpadów komunalnych zajmowała się firma ENERIS.

Poniższe tabele przedstawiają ilości odebranych odpadów na terenie gminy Kowiesy w roku 2016 i 2017.

Tabela 18. Informacja o odebranych odpadach komunalnych nieulegających biodegradacji w latach 2016 i 2017

Nazwa i adres instalacji, do której zostały przekazane odpady komunalne	Kod odebranych odpadów komunalnych	Rodzaj odebranych odpadów komunalnych	Masa odebranych odpadów komunalnych w roku 2016 [Mg]	Masa odebranych odpadów komunalnych w roku 2017 [Mg]	Sposób zagospodarowania odebranych odpadów komunalnych
„ELCEN” Sp. z o.o., ul. Czechosłowacka 3, 81-99 Gdynia	15 01 02	Opakowania z tworzyw sztucznych	-	5,830	R3
ENERIS Surowce S.A. Oddział w Tomaszowie Mazowieckim, ul. Piaskowa 122, 97-200 Tomaszów Mazowiecki	15 01 02	Opakowania z tworzyw sztucznych	4,470	7,241	R13
EUROPOL Holding Sp. z o.o., ul. Łaska 227B, 98-200 Zduńska Wola	15 01 02	Opakowania z tworzyw sztucznych	45,330	14,023	R12

CS Recycling Sp. z o.o. Oddział w Nowej Białej, Nowa Biała 39, 09-411 Biała	15 01 02	Opakowania z tworzyw sztucznych	6,290	-	R3
ELANA PET Sp. z o.o., ul. M. Skłodowskiej-Curie 73, 87-100 Toruń	15 01 02	Opakowania z tworzyw sztucznych	14,800	-	R3
Zakład sortowania i uzdatniania stłuczki szklanej – Krynicki Recykling S.A. Zakład Uzdatniania Stłuczki Szklanej w Pełkiniach, Pełkinie 136A, 37-511 Wólka Pełkińska	15 01 07	Opakowania ze szkła	21,802	-	R5
Zakład sortowania i uzdatniania stłuczki szklanej – Krynicki Recykling S.A. Zakład Uzdatniania Stłuczki Szklanej w Lublińcu, ul. Klonowa 58, 42-700 Lubliniec	15 01 07	Opakowania ze szkła	22,380	-	R5
ENERIS Surowce S.A. Oddział w Tomaszowie Mazowieckim, ul. Piaskowa 122, 97-200 Tomaszów Mazowiecki	15 01 07	Opakowania ze szkła	53,714	29,708	R13
ZGO AQUARIUM Sp. z o. o., Pukinin 140, 96-200 Rawa Mazowiecka	16 01 03	Zużyte opony	-	12,670	R5
ZGO AQUARIUM Sp. z o. o., Pukinin 140, 96-200 Rawa Mazowiecka	17 09 04	Zużyte odpady z budowy, remontów i demontażu inne niż wymienione w 17 09 01, 17 09 02 i 17 09 03	-	15,740	R12
ENERIS Surowce S.A. Oddział w Tomaszowie Mazowieckim, ul. Piaskowa 122, 97-200 Tomaszów Mazowiecki	17 09 04	Zużyte odpady z budowy, remontów i demontażu inne niż wymienione w 17 09 01, 17 09 02 i 17 09 03	-	2,000	R13
Top-Gum Wulkanizacja i sprzedaż opon Tomasz Porczyk, ul. Wysoka 13/15, 97-200 Tomaszów Mazowiecki	16 01 03	Zużyte opony	2,980	-	R13
REMONDIS Electrorecycling Sp. z o.o., ul. Pryncypalna 132/134, 93-373 Łódź	20 01 36	Zużyte urządzenie elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21, 20 01 23 i 20 01 35	-	1,043	R12

REMONDIS Electrorecycling Sp. z o.o., ul. Pryncypalna 132/134, 93-373 Łódź	20 01 35*	Zużyte urządzenie elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21 i 20 01 23 zawierające niebezpieczne składniki	-	1,250	R12
ZGO AQUARIUM Sp. z o.o., Pukinin 140, 96-200 Rawa Mazowiecka	20 02 03	Inne odpady nieulegające biodegradacji	-	17,680	R12
ZGO AQUARIUM Sp. z o. o., Pukinin 140, 96-200 Rawa Mazowiecka	20 03 01	Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne	326,94	329,350	R12
„EKO-REGION” Sp. z o.o. Instalacja Przetwarzania Odpadów RIPOK – Julków, 96-116 Dębowa Góra, gm. Skierniewice	20 03 01	Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne	-	16,530	D13
SUEZ POLSKA Sp. z o.o. Składowisko Odpadów, Lubochnia Górki 68/74, 97-217 Lubochnia Górki	20 03 07	Odpady wielkogabarytowe	-	7,190	D5
Sortowania odpadów ENERIS Centrum Utylizacji Sp. z o.o, Rusko 66, 58-120 Jarosłów	20 03 07	Odpady wielkogabarytowe	5,480	-	R12
Sortownia FBSerwis Kamieński Sp. z o.o., ul. Wieluńska 50, 97-360 Kamieński	20 03 07	Odpady wielkogabarytowe	2,680	-	R12
ZGO AQUARIUM Sp. z o.o. Pukinin 140, 96-200 Rawa Mazowiecka	20 03 07	Odpady wielkogabarytowe	0,600	12,710	R12
ZGO AQUARIUM Sp. z o.o., Pukinin 140, 96-200 Rawa Mazowiecka	20 02 03	Inne odpady nieulegające biodegradacji	27,040	17,680	R12

Źródło: Sprawozdania Wójta gminy Kowiesy z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi za lata 2016 i 2017.

Tabela 19. Informacja o selektywnie odebranych odpadach komunalnych ulegających biodegradacji

Nazwa i adres instalacji, do której zostały przekazane odpady komunalne ulegające biodegradacji	Kod odebranych odpadów komunalnych ulegających biodegradacji	Rodzaj odebranych odpadów komunalnych ulegających biodegradacji	Masa odebranych odpadów komunalnych ulegających biodegradacji w roku 2016 [Mg]	Masa odebranych odpadów komunalnych ulegających biodegradacji w roku 2017 [Mg]	Sposób zagospodarowania odebranych odpadów komunalnych ulegających biodegradacji
ENERIS Surowce S.A. Oddział w Tomaszowie Mazowieckim, ul. Piaskowa 122, 97-200 Tomaszów Mazowiecki	15 01 01	Opakowania z papieru i tektury	1,417	0,877	R13
TSC Sp. z o.o., ul. Sikorskiego 31E, 87-300 Brodnica	15 01 01	Opakowania z papieru i tektury	-	0,626	R3

EUROPOL Holding Sp. z o.o., ul. Łaska 227B, 98-200 Zduńska Wola	15 01 01	Opakowania z papieru i tektury	13,851	-	R12

Źródło: Sprawozdanie Wójta gminy Kowiesy z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi za 2016 i 2017 rok.

Na terenie Gminy Kowiesy funkcjonuje Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, do którego właściciele nieruchomości w ramach opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi mogą dostarczyć następujące frakcje odpadów komunalnych: przeterminowane leki, chemikalia, zużyte baterie i akumulatory, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, meble i inne odpady wielkogabarytowe, zużyte opony, popiół z palenisk domowych, odpady zielone oraz odpady budowlano-remontowe (z remontu prowadzonego we własnym zakresie). Gminny Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych dla Gminy Kowiesy znajduje się na terenie Zakładu ZGO Pukinin, Pukinin 140, 96-200 Rawa Mazowiecka.

Tabela 20. Informacja o osiągniętym poziomie recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła

	2016	2017
Łączna masa odpadów papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła przygotowanych do ponownego użycia i poddanych recyklingowi [Mg]	119,640	71,983
Łączna masa odebranych i zebranych odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości [Mg]	549,794	456,728
Udział morfologiczny papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła w składzie morfologicznym odpadów komunalnych[%]	31,8	31,8%
Osiągnięty poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła [%]	49,23	28,25%

Tabela 21. Informacja o osiągniętym poziomie recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych

	2016	2017
Łączna masa innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych przygotowanych do ponownego użycia, poddanych recyklingowi i innym procesom odzysku [Mg]	0,600	16,220
Łączna masa innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych odebranych i zebranych w danym okresie sprawozdawczym [Mg]	0,600	18,220
Osiągnięty poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych [%]	100,00%	89,02%

Tabela 22. Informacja o osiągniętym poziomie ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania

	2016	2017
Masa odpadów komunalnych ulegających biodegradacji wytworzona w 1995 r.– OUB ₁₉₉₅ [Mg]	157,220	157,215
Masa odpadów ulegających biodegradacji odebranych i zebranych ze strumienia odpadów komunalnych z obszaru gminy/związku międzygminnego w roku rozliczeniowym, przekazanych do składowania– M _{OUBR} [Mg]	3,708	2,159
Osiągnięty poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania [%]	2,36%	1,58%

Gmina Kowiesy w roku 2016 odebrała łącznie 549,774 Mg odpadów ulegających i nieulegających biodegradacji, natomiast w 2017 ilość ta wynosiła 474,468Mg. Osiągnięty również został wyznaczony poziom recyklingu i odzysku odpadów: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła – 28,25 % przy poziomie wymaganym – 18 % i innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych – 89,02 %, przy wymaganych 42 %, zgodnie z normami zawartymi w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 25 maja 2012 r. w sprawie poziomów ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania oraz sposobu obliczania poziomu ograniczania masy tych odpadów. Poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, przekazywanych do składowania w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r. wynosił 1,58 %. Wyżej wymienione Rozporządzenie zezwala w 2017 roku na składowanie 45 % wytworzonych odpadów. W związku z powyższymi danymi poziom recyklingu odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, przekazywanych do składowania został osiągnięty.

Gmina Kowiesy posiada program usuwania wyrobów zawierających azbest na lata 2011-2014 z uwzględnieniem do roku 2032.

Rok	Ilość wniosków dofinansowanych [szt.]	Kwota dofinansowania [zł]	Ilość usuniętego azbestu [Mg]
2014	42	39880,84	148,3
2015	22	17178,48	72,20
2016	22	18868,77	79,414
2017	21	20926,04	65,020

Analiza SWOT

Tabela 23. Analiza SWOT dla obszaru interwencji „Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów”

Obszar interwencji „Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów”	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
→ umożliwienie mieszkańcom gminy selektywnego zbierania odpadów, → osiągnięty poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami papieru, tworzyw sztucznych, szkła, metalu → opracowanie Programu usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy	→ niska świadomość ekologiczna mieszkańców – niski stopień segregacji odpadów u źródła, spalanie odpadów w kotłach domowych, pozbywanie się odpadów w sposób nielegalny wynikające z przyzwyczajęń, niewiedzy → zaległości z tytułu wnoszenia opłaty za wywóz śmieci → duże koszty funkcjonowania systemu odpadów
SZANSE	ZAGROŻENIA
→ zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska odpadów, aby nie było składowanych w 2020 r. więcej niż 35% masy tych odpadów w stosunku do masy odpadów wytworzonych w 1995 r., → objęcie wszystkich mieszkańców systemem selektywnego zbierania odpadów (selektywne zbieranie odpadów „u źródła”),	→ wzrost opłat dla mieszkańców za system gospodarowania odpadami na terenie gminy → skala i problemowość wprowadzanych zmian w nowych przepisach gospodarowania odpadami komunalnymi często prowadząca do nieprawidłowości w funkcjonowaniu nowego systemu

5.9 Zasoby przyrodnicze**5.9.1 Ocena stanu****5.9.1.1 Flora i fauna**

Dominującym typem fitocenoz leśnych na terenie Gminy jest bór mieszany. Ogólną cechą zespołu leśnego jest dominująca w drzewostanie sosna. W wielu płatach jest ona jedynym komponentem drzewostanu. Dość często spotykany jest w obniżeniach terenu i zagłębieniach, śródlądowy bór wilgotny. Dużą powierzchnię zajmują fitocenozy boru suchego w lasach prywatnych przylegających do doliny Chojnatki. Stosunkowo małymi płatami i w rozproszeniu występują fitocenozy świetlistego lasu dębowego. Zbiorowiska łąkowe, głównie jesionowo – olszowe występują na niewielkich powierzchniach w dolinie Chojnatki. Wśród roślinności nieleśnej, najbardziej rozpowszechnione są zbiorowiska łąk, zarośli, chociaż dość liczna jest grupa zbiorowisk szuwarowych

Struktura użytkowania przestrzeni i udział w niej szaty roślinnej, w dużym stopniu decyduje o występowaniu fauny. W obszarach leśnych występuje: sarna, daniel, wiewiórka; w ekosystemach wodno – łąkowych: płazy, awifauna, natomiast na obszarze upraw rolniczych dominują gatunki roślinożerne - szkodniki upraw.

5.9.1.2 . Formy ochrony przyrody

Obszary prawnie chronione zajmują 3 200 ha, czyli ponad 37% powierzchni całej Gminy.

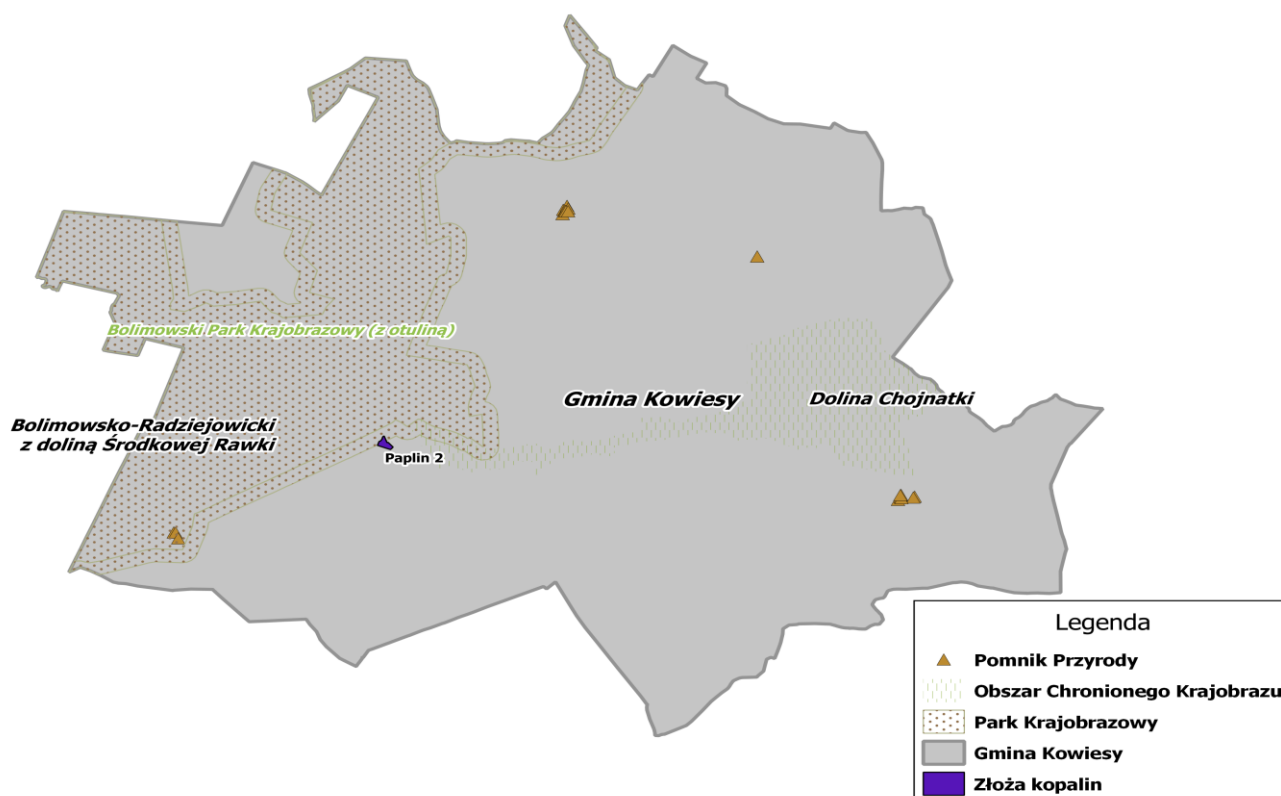
Formy ochrony przyrody w gminie Kowiesy:

- Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Chojnatki – w całości położony na terenie gminy Kowiesy, chroniący dolinę niewielkiej rzeki Chojnatki, będącej dopływem Rawki (dorzecze Wisły). Przylega do Bolimowskiego Parku Krajobrazowego.

- Bolimowski Park Krajobrazowy – granice parku obejmują zachodnią część obszaru gminy. Celem utworzenia parku było zachowanie, popularyzacja i upowszechnianie wartości przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych w warunkach racjonalnego gospodarowania (uchwała Nr XIV/93/86 WRN w Skierniewicach Dz. Urz. Woj. Skierniewickiego z dnia 19.06.1995 r.);
- Pomniki przyrody (<http://crfop.gdos.gov.pl>):

Tabela 24. Wykaz pomników przyrody w Gminie Kowiesy

Typ formy	Opis granicy	Typ tworu	Opis pomnika
pomnik przyrody	Wola Pękoszewska, park podworski przy szkole dz. Nr 224	Pojedynczy	Jesion wyniosły -ZNISZCZONY! - podczas wichury w dn. 17.07.2001r.
pomnik przyrody	Wola Pękoszewska, park podworski przy szkole dz. Nr 224	Pojedynczy	Kasztanowiec zwyczajny (Kasztanowiec biały) - Aesculus hippocastanum
pomnik przyrody	Wola Pękoszewska, park podworski przy szkole dz. Nr 224	Pojedynczy	Dąb szypułkowy - Quercus robur
pomnik przyrody	Wola Pękoszewska, park podworski przy szkole dz. Nr 224	Pojedynczy	Jesion wyniosły - Fraxinus excelsior
pomnik przyrody	Wola Pękoszewska, park podworski przy szkole dz. Nr 224	Pojedynczy	Klon pospolity (Klon zwyczajny) - Acer platanoides
pomnik przyrody	Wola Pękoszewska, park podworski przy szkole dz. Nr 224	Pojedynczy	Klon pospolity (Klon zwyczajny) - Acer platanoides
pomnik przyrody	Wola Pękoszewska, park podworski przy szkole dz. Nr 224	Pojedynczy	Lipa drobnolistna - Tilia cordata
pomnik przyrody	Turowa Wola, park podworski dz. Nr 116	Pojedynczy	Kasztanowiec - Aesculus sp.
pomnik przyrody	Turowa Wola, park podworski dz. Nr 116	Pojedynczy	Kasztanowiec - Aesculus sp.
pomnik przyrody	Turowa Wola, park podworski dz. Nr 116	Pojedynczy	Kasztanowiec - Aesculus sp.
pomnik przyrody	Turowa Wola, park podworski dz. Nr 116	Pojedynczy	Kasztanowiec - Aesculus sp.
pomnik przyrody	Turowa Wola, park podworski dz. Nr 116	Pojedynczy	Lipa - Tilia sp.
pomnik przyrody	Turowa Wola, park podworski dz. Nr 116	Pojedynczy	Lipa - Tilia sp.
pomnik przyrody	Turowa Wola, park podworski dz. Nr 116	Pojedynczy	Klon pospolity - Acer platanoides
pomnik przyrody	Lisna, park podworski dz. Nr 167	Pojedynczy	Klon pospolity (Klon zwyczajny) - Acer platanoides
pomnik przyrody	Lisna, park podworski dz. Nr 167	Pojedynczy	Lipa szerokolistna
pomnik przyrody	Lisna, park podworski dz. Nr 167	Pojedynczy	Lipa drobnolistna - Tilia cordata
pomnik przyrody	Skraj lasu przy drodze Skierniewice-Bolimów	Pojedynczy	głaz narzutowy- granit czerwony
pomnik przyrody	Wola Pękoszewska, park podworski przy szkole dz. Nr 224	Pojedynczy	głaz narzutowy- granit czerwony

Rysunek 13. Obszary chronione

5.9.2 Analiza SWOT

Tabela 25. Analiza SWOT dla obszaru interwencji „Zasoby przyrodnicze”

Obszar interwencji „Zasoby przyrodnicze”	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
→ występowanie mniejszych form ochrony przyrody - pomniki przyrody jako elementy zachowania wartości przyrodniczych gminy Kowiesy	→ niskie wykorzystanie walorów krajobrazowych do celów rekreacyjnych → brak całościowej i aktualnej, specjalistycznej inwentaryzacji przyrodniczej → brak ścieżek rowerowych
SZANSE	ZAGROŻENIA
→ zachowanie potencjału przyrodniczego obszarów chronionego krajobrazu i innych terenów chronionych → kształtowanie systemu naturalnych powiązań przyrodniczych, obejmujących aktywne biologicznie ekosystemy łąkowe, bagienne, wodne i leśne, które mają zasadniczy wpływ na utrzymanie równowagi biologicznej w środowisku przyrodniczym → utrzymanie ciągłości i trwałości ekosystemów leśnych → rozwój turystyki pieszej i rowerowej	→ brak rozpoznania przyrodniczego gminy poprzez rzetelnie przeprowadzoną inwentaryzację przyrodniczą → utrzymujący się niski wskaźnik wykorzystania walorów krajobrazowych do uprawiania turystyki pieszej i rowerowej (brak rozbudowy szlaków turystycznych) → obniżenie wskaźnika lesistości gminy poprzez niewłaściwą gospodarkę leśną

5.10 Zagrożenia poważnymi awariami

5.10.1 Ocena stanu

Zgodnie z art. 271b ustawy *Prawo ochrony środowiska* [1], Główny Inspektor Ochrony Środowiska jest organem właściwym do realizacji zadań Ministra Środowiska w sprawach: przeciwdziałania poważnym awariom, transgranicznych skutków awarii przemysłowych oraz awaryjnego zanieczyszczeniom wód granicznych. Ustawa *Prawo ochrony środowiska* [1] (w szczególności tytuł IV tej ustawy) implementuje przepisy Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/18/UE z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie kontroli zagrożeń poważnymi awariami związanymi z substancjami niebezpiecznymi, zmieniającej, a następnie uchylającej dyrektywę Rady 96/82/WE (Dz. Urz. UE L 197 z 24.07.2012, str. 1) oraz Konwencji w sprawie transgranicznych skutków awarii przemysłowych (Dz. U. z 2004 r. nr 129, poz. 1352). Ww. akty prawne regulują kwestie zapobiegania poważnym awariom, które mogą być następstwem określonych działań przemysłowych oraz ograniczania ich skutków dla zdrowia ludzi i środowiska.

Na terenie Gminy funkcjonuje 5 jednostek OSP- z czego dwie w ramach krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego tj OSP Paplin i Wola Pękoszewska. Pozostałe to: OSP Jeruzal, Lisna, Turowa Wola.

Co roku GIOŚ w Warszawie publikuje raporty o występowaniu zdarzeń o znamionach poważnej awarii. W latach 2010-2013 (ostatni opublikowany raport za rok 2013) na terenie gminy Kowiesy jak i całego powiatu skierniewickiego nie odnotowano zdarzeń o znamionach poważnej awarii.

5.10.2 Analiza SWOT

Tabela 26. Analiza SWOT dla obszaru interwencji „Zagrożenia poważnymi awariami”

Obszar interwencji „Zagrożenia poważnymi awariami”	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
→ brak odnotowanych zdarzeń o znamionach poważnej awarii → niewielka ilość podmiotów narażonych na wystąpienie awarii → obecność na terenie Gminy jednostek OSP:	→ nie odnotowano
SZANSE	ZAGROŻENIA
→ Dopuszczenie i szkolenie służb ratowniczych → Wyposażenie jednostek OSP Gminy w sprzęty, które wpływają na samowystarczalność jednostek	→ niekontrolowany wyciek substancji niebezpiecznych do środowiska podczas ich transportu

6. Powiązania obszarów interwencji z zagadnieniami horyzontalnymi

Rozpatrując obszary interwencji, wzięto pod uwagę zagadnienia horyzontalne. Poniższa tabela przedstawia, które obszary interwencji mają powiązanie z wybranymi zagadnieniami horyzontalnymi.

Tabela 27. Powiązania obszarów interwencji z zagadnieniami horyzontalnymi

Obszary przyszłej interwencji	Powiązania z zagadnieniami (kwestiami) horyzontalnymi			
	adaptacja do zmian klimatu	nadzwyczajne zagrożenie środowiska	działania edukacyjne	monitoring środowiska
Ochrona klimatu i jakości powietrza	+	+	+	+
Zagrożenia hałasem	o	o	+	+
Pola elektromagnetyczne	—	—	—	+
Gospodarowanie wodami	o	o	+	+
Gospodarka wodno-ściekowa	o	o	+	+
Zasoby geologiczne	—	—	—	o
Gleby	+	—	o	+
Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	o	o	+	o
Zasoby przyrodnicze	+	+	+	+
Zagrożenia poważnymi awariami	o	+	o	o

Symbol	Wyjaśnienie
+	wpływ bezpośredni – obszary przyszłej interwencji powiązane są w sposób bezpośredni z kwestiami horyzontalnymi
o	wpływ pośredni - obszary przyszłej interwencji powiązane są w sposób pośredni z kwestiami horyzontalnymi
—	wpływ bez związku – brak powiązania między obszarami interwencji, a kwestiami

7. Podsumowanie realizacji dotychczasowego Programu Ochrony Środowiska z prognozą na lata obowiązywania aktualnego POŚ

Zadania realizowane w poprzednim Programie Ochrony Środowiska miały pozytywny wpływ na środowisko na terenie Gminy.

W tabeli poniżej zestawiono wskaźniki monitorowania efektów realizacji Programu Ochrony Środowiska

Tabela 28. Zmiana wartości wskaźników monitorowania ujętych w POŚ

Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość wskaźnika				wzrost wartości wskaźnika
		2014	2015	2016	2017	
Długość czynnej sieci wodociągowej	km	75,48	92,49	92,49	92,73	17,25
Połączenia wodociągowe prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	702	773	812	826	124
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	0	0	0	0	0
Korzystający z sieci wodociągowej	%	1826	1924	2082	2113	287
Zużycie wody na 1 mieszkańca	m ³	26,1	20,4	21,6	18,5	7,6
Zbiorniki bezodpływowe	szt.	625	625	625	632	7
Oczyszczalnie przydomowe	szt.	34	36	36	36	2
Obszary prawnie chronione ogółem	ha	3200	3200	3200	3200	0
Pomniki przyrody ogółem	szt.	22	22	21	19	3

Inwestycje realizowane przez Gminę wpłynęły na poprawę stanu jakości wód powierzchniowych i podziemnych m.in. poprzez, zmniejszenie zużycia wody, rozbudowę sieci wodociągowej i zwiększenie ludności korzystającej z sieci wodociągowej.

Poza wymienionymi w tabeli gmina Kowiesy także sukcesywnie modernizuje i rozbudowuje drogi gminne, co również przyczynia się do polepszenia warunków środowiska, zarówno akustycznych jak i jakości powietrza.

Prognozowany jest dalszy wzrost wskaźników i poprawa jakości środowiska dzięki kolejnym inwestycjom.

8. Cele, kierunki interwencji i zadania wraz z harmonogramem rzeczowo – finansowym

Tabela 29. Harmonogram realizacji zadań własnych wyznaczonych w Programie Ochrony Środowiska dla gminy Kowiesy na lata 2018-2022

-	Obszar interwencji	Kierunek interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzial.	Termin realizacji	Szacunkowe koszty	Źródło finansowania
A	B	D	E	F	G	H	I
1.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Termomodernizacja i rozbudowa systemów energooszczędnych	Termomodernizacja budynków mieszkalnych wraz z budową indywidualnych instalacji odnawialnych źródeł energii (pompy ciepła, panele i kolektory fotowoltaiczne)	Właściciele nieruchomości	2018 - 2020	-	dotacje WFOŚiGW, NFOŚiGW, RPO, POIiŚ
2.			Wymiana nieekologicznych pieców na ogrzewane paliwami niskoemisyjnymi	podmioty gospodarcze, właściciele nieruchomości	2018 - 2021	-	środki własne inwestora; dotacje, środki zewnętrzne
3.			Wdrażanie zapisów Programu ograniczania niskiej emisji	Urząd Gminy	2018 - 2021	-	Budżet Gminy, WFOŚiGW, NFOŚiGW, POIiŚ, PROW, RPOWM
4.		Rozwój odnawialnych źródeł energii	Montaż instalacji solarnych i fotowoltaicznych w budynkach należących do Gminy	Urząd Gminy	2018 - 2021	-	Budżet Gminy, WFOŚiGW, NFOŚiGW, RPO, POIiŚ
5.			Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii do produkcji energii elektrycznej i ciepła w budynkach prywatnych	Urząd Gminy, mieszkańcy, przedsiębiorcy, instytucje oświaty	2018 - 2021	-	Budżet Gminy, inwestorzy
6.	Zagrożenia hałasem	Poprawa stanu układu komunikacyjnego	Rozwój i poprawa stanu gminnej infrastruktury drogowej oraz współpraca z innymi zarządcami dróg w celu poprawy stanu infrastruktury dróg powiatowych i dróg krajowych na terenie Gminy	Urząd Gminy	Zadanie ciągłe	-	Budżet Gminy, środki zewnętrzne
7.	Gospodarka wodno-ściekowa	Zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki	Budowa sieci wodociągowej oraz systemów przesyłu i uzdatniania wody w granicach Gminy	Urząd Gminy,	2019 - 2022	-	Budżet Gminy, WFOŚiGW,
8.		Rozbudowa infrastruktury oczyszczania ścieków z uwzględnieniem zabudowy rozproszonej	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	Właściciel nieruchomości	2018 - 2021	-	środki własne inwestora; dotacje, środki zewnętrzne
9.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Ograniczenie ilości odpadów kierowanych na składowisko oraz zmniejszenie oddziaływania odpadów na środowisko	Likwidacja nielegalnych miejsc składowania odpadów komunalnych	Urząd Gminy	2018 - 2021	-	Budżet Gminy, WFOŚiGW,

10.			Objęcie zorganizowanym systemem odbierania oraz selektywnego zbierania odpadów komunalnych wszystkich mieszkańców	Urząd Gminy	2018	-	Budżet Gminy, WFOŚiGW,
11.		Gospodarowanie odpadami innymi niż komunalne	Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy (PUA)	Urząd Gminy	2032	364,934 Mg	Budżet Gminy, środki zewnętrzne (BOŚ, WFOŚiGW, NFOŚiGW, środki unijne)
12.		Właściwe gospodarowanie odpadami poprzez realizację działań systemowych i programowych	Sporządzanie rocznych sprawozdań z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi przekazywane marszałkowi województwa oraz wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska	Urząd Gminy	Zadanie ciągłe	-	-
13.			Odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości	Urząd Gminy	Zadanie ciągłe	-	-
14.	Zasoby przyrodnicze	Rozwój ekoturystyki	Budowa infrastruktury turystycznej (pola biwakowe, ścieżki rowerowe, drogi dojazdowe)	Urząd Gminy	2018 - 2021	-	Budżet Gminy, środki zewnętrzne (RPO, POIiŚ)
15.		Ochrona form ochrony przyrody i innych obszarów przyrodniczo cennych	Poprawa estetyki i rewaloryzacja miejscowości	Urząd Gminy	Zadanie ciągłe	-	Budżet Gminy
16.	Zagrożenie poważnymi awariami	Wsparcie jednostek straży pożarnej w zakresie wyposażenia do prowadzenia działań ratowniczych, zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom oraz zagrożeniom środowiska i zdrowia człowieka, wynikającym z nadzwyczajnych zdarzeń.	Wsparcie OSP na doposażenie w specjalistyczne sprzęty ratowniczo-gaśnicze oraz przeciwpowodziowe	Urząd Gminy	Zadanie ciągłe	-	Budżet Gminy, dotacje, środki zewnętrzne

Tabela 30. Harmonogram realizacji zadań monitorowanych wyznaczonych w Programie Ochrony Środowiska dla gminy Kowiesy na lata 2018 - 2022

Lp.	Obszar interwencji	Kierunek interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzial.	Termin realizacji (rok)	Szacunkowe koszty	Źródło finansowania
A	B	D	E	F	G	H	I
1.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Działalność kontrolna i programowa	Kontrola zakładów emitujących do powietrza benzo(a)piren oraz pył zawieszony PM10.	WIOŚ	Zadanie ciągłe	-	środki własne jednostki, NFOŚiGW, WFOŚiGW
2.			Prowadzenie kontroli przestrzegania prawa w zakresie emisji substancji do powietrza	GIOŚ	Zadanie ciągłe	-	środki własne jednostki, NFOŚiGW, WFOŚiGW, EFS
3.	Zagrożenie hałasem	Działalność kontrolna i programowa	Kontrole źródeł hałasu oraz ograniczenie ich uciążliwości	GIOŚ	Zadanie ciągłe	-	środki własne jednostki, NFOŚiGW, WFOŚiGW, EFS
4.	Pola elektromagnetyczne	Działalność kontrolna i programowa	Tworzenie baz danych oraz rejestru zawierającego informacje o terenach na których stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych poziomów pól w środowisku	WIOŚ, przedsiębiorcy, WSSE	zadanie ciągłe	-	środki własne jednostki, WFOŚiGW
5.	Gospodarowanie wodami	Ocena jakości wód powierzchniowych i podziemnych	Monitorowanie stanów i chemizmu wód podziemnych	PSH	zadanie ciągłe	-	NFOŚiGW, WFOŚiGW
6.		Minimalizacja ryzyka powodziowego	Poprawa stanu istniejącej infrastruktury przeciwpowodziowej	Wody Polskie, Urząd Gminy	2018 - 2021	-	środki własne jednostki
7.			Racjonalne gospodarowanie wodą przeznaczoną do spożycia	Właściciel obiektu	zadanie ciągłe	-	NFOŚiGW, WFOŚiGW
8.	Gospodarka wodno-ściekowa	Rozbudowa infrastruktury oczyszczania ścieków z uwzględnieniem zabudowy rozproszonej	Budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków	właściciel obiektu	zadanie ciągłe	-	NFOŚiGW, WFOŚiGW, fundusze unijne (POiŚ, RPO)
9.			Budowa nowych zbiorników bezodpływowych oraz remont istniejących	właściciel obiektu	zadanie ciągłe	-	NFOŚiGW, WFOŚiGW, fundusze unijne (POiŚ, RPO)
10.			Regularny wywóz nieczystości płynnych	właściciel obiektu	zadanie ciągłe	-	NFOŚiGW, WFOŚiGW, fundusze unijne

							(RPO)
11.			Kontrola postępowania w zakresie gromadzenia i oczyszczania ścieków przez użytkowników prywatnych i przedsiębiorstwa z częstotliwością raz w roku	WIOŚ, gminy	zadanie ciągłe	-	WFOŚiGW
12.	Gleby	Rekultywacja gruntów	Rekultywacja gleb zdewastowanych i zdegradowanych, przywracająca im funkcje przyrodnicze, rekreacyjne lub rolne	władający powierzchnią ziemi	zadanie ciągłe	-	środki własne jednostki, NFOŚiGW, RPOWM, POLiŚ
13.		Działalność kontrolna i programowa	Upowszechnianie dobrych praktyk rolniczych	MRiRW, MODR	zadanie ciągłe	-	środki własne jednostki
14.	Gospodarka odpadami i zapobieganiu powstawaniu odpadów	Racjonalna gospodarka odpadami	Prowadzenie kontroli przestrzegania prawa w zakresie gospodarowania odpadami	GIOŚ	zadanie ciągłe	-	-
15.	Zasoby przyrodnicze	Zrównoważona gospodarka leśna	Ochrona, pielęgnacja i utrzymanie terenów leśnych	Nadleśnictwo, osoby fizyczne	zadanie ciągłe	-	Środki własne
16.		Ochrona gatunkowa	Monitoring stanu ochrony środowiska i gatunków, w tym ptaków na poziomie siedlisk i regionów	GIOŚ Warszawa	zadanie ciągłe	-	środki własne jednostki, NFOŚiGW, WFOŚiGW, EFS
17.	Zagrożenie poważnymi awariami		Kontrola podmiotów, których działalność może stanowić przyczynę powstania poważnej awarii	WIOŚ	zadanie ciągłe	-	środki własne jednostki, środki zewnętrzne
18.		Minimalizacja potencjalnych negatywnych skutków dla ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego, działalności gospodarczej poprzez działania prewencyjne	Badanie przyczyn powstawania oraz sposobów likwidacji skutków poważnych awarii dla środowiska	WIOŚ	zadanie ciągłe	-	środki własne jednostki, środki zewnętrzne

9. System realizacji programu ochrony środowiska

9.1 Zarządzanie Programem Ochrony Środowiska

Realizacja wyznaczonych celów i kierunków interwencji wymaga ustalenia odpowiedniego systemu zarządzania Programem Ochrony Środowiska. Wyznaczenie prawidłowych rozwiązań o charakterze organizacyjnym ma istotne znaczenie w procesie wdrażania programu i jego realizacji. W odniesieniu do analizowanego Programu główną jednostką, na której spoczywać będzie realizacja wyznaczonych zadań będzie Gmina Kowiesy.

Zarządzanie Programem wiąże się z:

- koordynacją przebiegu wdrażania i realizacji
- bieżącą oceną realizacji i aktualizacją celów i kierunków interwencji
- monitorowaniem skutków realizacji wyznaczonych zadań
- sprawozdawczością na temat wykonania Programu

Wymienione poniżej instrumenty zarządzania Programem ochrony środowiska pozwalają prowadzić działania z zakresu ochrony środowiska przyczyniając się do osiągnięcia celów nie tylko lokalnych, ale i szczebla wojewódzkiego oraz krajowego. Są to instrumenty umożliwiające wprowadzenie przepisów, egzekwowanie ich oraz pozyskiwanie funduszy na działania ograniczające wpływ degradacji środowiska związanej z działalnością człowieka.

9.1.1 Instrumenty prawne

Ustawy określają narzędzia prawne wykorzystywane dla realizacji zadań w dziedzinie ochrony środowiska, jak również nakładają na organy administracji samorządowej obowiązki w tym zakresie. Podstawowymi instrumentami prawnymi ochrony środowiska na szczeblu gminnym są:

- Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego
- akty prawa miejscowego
- decyzje administracyjne o charakterze prewencyjnym, finansowym i restrykcyjnym

Wójt może wystąpić do Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska o podjęcie odpowiednich działań będących w jego kompetencji przekazując dokumentację sprawy, jeżeli w wyniku kontroli stwierdził naruszenie przez podmiot korzystający ze środowiska przepisów ochrony środowiska lub występuje uzasadnione podejrzenie, że takie naruszenie mogło nastąpić.

Ponadto Wójt w drodze decyzji może nakazać osobie fizycznej, której działalność negatywnie oddziałuje na środowisko, wykonanie w określonym czasie czynności zmierzających do ograniczenia negatywnego oddziaływania na środowisko. Jeżeli osoba fizyczna nie dostosowała się do w/w decyzji, Wójt może w drodze decyzji wstrzymać użytkowanie takiej instalacji lub urządzenia.

Jednocześnie Wójt uprawniony jest do występowania w charakterze oskarżyciela publicznego w sprawach o wykroczenia przeciw przepisom o ochronie środowiska.

Rada Gminy może, w drodze uchwały, ustanawiać ograniczenia co do czasu funkcjonowania instalacji lub korzystania z urządzeń, z których emitowany hałas może negatywnie oddziaływać na środowisko (ograniczenie to nie dotyczy instalacji i urządzeń znajdujących się w miejscu kultu religijnego). Do kompetencji Rady Gminy należy także uchwalanie programów ochrony środowiska na terenie gminy oraz regulaminów utrzymania czystości i porządku w gminie.

9.1.2 Instrumenty finansowe

Realizacja wyznaczonych celów, kierunków interwencji i zadań szczegółowych nakreślonych w Programie wymaga w większości zabezpieczenia znacznych środków finansowych. Do instrumentów finansowych mogących być źródłem realizacji przedsięwzięć proekologicznych zalicza się:

- opłaty za korzystanie ze
- opłaty produktowe i depozytowe
- administracyjne kary pieniężne
- opłaty administracyjne kredyty i dotacje z funduszy ochrony środowiska.
- budżet gminy, powiatu i województwa
- kredyty bankowe
- dotacje i pożyczki celowe
- fundusze unijne
- programy krajowe
- programy regionalne
- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

9.1.3 Instrumenty społeczne

Istotnym i dobrze rozwijającym się instrumentem jest możliwość udziału społeczeństwa na etapie podejmowanie decyzji i opracowywania dokumentów środowiskowych. Gwarancja udziału społeczeństwa w ochronie środowiska zawarta została w art. 5 Ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko [2]. W myśl Ustawy „każdy ma prawo do składania uwag i wniosków w postępowaniu wymagającym udziału społeczeństwa”. Obowiązek zapewnienia możliwości udziału ludności w postępowaniu toczącym się odpowiednio przed wydaniem tych decyzji lub ich zmianą oraz przed przyjęciem tych dokumentów lub ich zmianą, w sytuacji, gdy udział społeczny jest możliwy, spoczywa na organach administracji właściwych do wydania decyzji lub opracowania projektów dokumentów.

Do pozostałych instrumentów społecznych pozwalających na sprawne zarządzanie Programem Ochrony Środowiska należą:

- **edukacja ekologiczna społeczeństwa** (materiały, konkursy, debaty, konferencje, szkolenia)
- **współpraca i budowanie partnerstwa** pomiędzy samorządem a społeczeństwem oraz pomiędzy powiatowymi i gminnymi służbami ochrony środowiska, instytucjami naukowymi, organizacjami społecznymi
- **nacisk społeczny, czyli petycje, demonstracje, akcje zbierania podpisów.**

9.1.4 Instrumenty strukturalne i infrastrukturalne

Działania strukturalne polegają na formułowaniu i wdrażaniu polityki strategii środowiskowych. Polityka ochrony środowiska to zespół działań mających na celu stworzenie warunków niezbędnych do realizacji ochrony środowiska, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Do instrumentów strukturalnych na poziomie lokalnym należą więc wszystkie programy strategiczne i planistyczne np. Strategie Rozwoju, Plany Rozwoju Lokalnego, Plany Odnowy Miejscowości, Programy Gospodarki Niskoemisyjnej, Programy Usuwania WYROBÓW Zawierających Azbest, Programy Rewitalizacji, Studium Uwarunkowań I Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego wraz z programami sektorowymi.

Zadania planowane do realizacji w ramach poszczególnych celów i kierunków interwencji, zostały określone z uwzględnieniem obecnych zasobów infrastrukturalnych Gminy oraz realnych możliwości ich potencjalnej rozbudowy. W związku z tym można przyjąć, że z punktu widzenia zasobów infrastrukturalnych, realizacja planowanych zadań jest możliwa.

Reasumując, lokalny rozwój powinien następować bez degradacji zasobów przyrody i jej ekosystemów oraz uwzględniać warunki przyrodnicze i społeczne. Prawidłowy ekorozwój gminy wymaga zastąpienia filozofii maksymalnego zysku, filozofią wspólnego interesu. Dlatego tak ważne jest współdziałanie samorządu i mieszkańców (edukacja ekologiczna, udział społeczny, szkolenia, konfrontacje itp.). Program Ochrony Środowiska dla gminy Kowiesy przedstawia cele i kierunki zmierzające do poprawy stanu środowiska w zgodzie z dalszym rozwojem społecznym i gospodarczym mieszkańców gminy.

9.2 Monitorowanie Programu Ochrony Środowiska

System wdrażania Programu Ochrony Środowiska powinien podlegać na regularnej ocenie poprzez odpowiednio zaplanowane działania monitorujące. Celem monitoringu jest zatem zbieranie, analizowanie i udostępnianie danych o środowisku i zachodzących w nim zmian, w sposób zapewniający zwiększenie efektywności zaplanowanej polityki środowiskowej. Monitoring jest narzędziem wspomagającym prawne, finansowe i społeczne instrumenty zarządzania środowiskiem.

Monitorowanie wdrażania postanowień Programu Ochrony Środowiska polegać będzie głównie na działaniach organizacyjno-kontrolnych, do których należą:

- 1) Ocena stopnia wykonania zadań (ocena efektywności wykonania zadań);
- 2) ocena zidentyfikowanych problemów oraz podjętych działań w celu ich rozwiązania lub minimalizacji;
- 3) ocena rozbieżności pomiędzy założonymi celami, kierunkami i zadaniami, a ich wykonaniem (ocena przyczynowo skutkowa).

W celu prawidłowego nadzoru nad realizacją opracowanego Programu wyznaczono wskaźniki monitorowania, które będą pomocne w przedstawianiu stopnia realizacji założonych zadań. Dla każdego z wyznaczonych wskaźników określono wartość bazową i docelową, które będą podstawą do opracowania Raportów oraz przyszłych aktualizacji POŚ.

Poniżej w tabeli przedstawiono wskaźniki monitorowania celów Programu Ochrony Środowiska dla gminy Kowiesy.

Tabela 31. Wskaźniki monitorowania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Kowiesy

Tabela 3.1. Wskaźniki monitorowania Programu Centralny Obszarowski dla Gminy Rowlesy						
Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			
			Nazwa [źródło danych]		Wartość bazowa	Wartość docelowa
A	B	C	D		E	F
1.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych oraz osiągnięcie wymaganych standardów jakości powietrza	Liczba przekroczeń w strefie (substancji których dotyczy przekroczenie) [WIOŚ]		3 (pył PM10, PM2,5 i B(a)P)	0
2.			Ilość punktów monitoringowych zanieczyszczenia powietrza [WIOŚ]		0	>0
3.			Poziom stężenia substancji w powietrzu w strefie [WIOŚ]	PM10, PM2,5 i B(a)P, ozon	klasa C, dla ozonu D2	klasa B
				Pozostałe substancje	klasa A	klasa A
4.			Emisja CO2 do powietrza ogółem [GUS]		b.d	-
5.		Zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego	Wielkość energii wytworzonej ze źródeł odnawialnych [UG]	b.d	<0MW	
6.	Zagrożenie hałasem	Zmniejszenie oddziaływania hałasu i ochrona przed hałasem	Liczba punktów monitoringu hałasu [WIOŚ]		0	>0
7.	Pola elektro-magnetyczne	Ochrona przed ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym	Liczba punktów monitoringu promieniowania elektromagnetycznego [WIOŚ]		0	>0
8.			Występowanie przekroczeń dopuszczalnego poziom pól elektromagnetycznych na terenach zabudowanych [WIOŚ]		nie	nie
9.	Gospodarowanie wodami	Gospodarowanie wodami dla ochrony przed powodzią, suszą i deficytem wody	Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w m³ na 1 mieszkańca [GUS]		20 /rok	<20 /rok
10.			Ilość punktów monitoringowych wód podziemnych [WIOŚ]		1	>1
11.			Ilość punktów monitoringowych wód powierzchniowych [WIOŚ]		0	>0
12.			Stan/potencjał ekologiczny JCWP [WIOŚ]		<u>Stan ekologiczny:</u> Umiarkowany/ słaby	stan/potencjał dobry
13.			Stan chemiczny JCWP (dobry/poniżej dobrego) [WIOŚ]		<u>stan chemiczny:</u> poniżej dobrego	stan dobry

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik		
			Nazwa [źródło danych]	Wartość bazowa	Wartość docelowa
A	B	C	D	E	F
14.	Gospodarka wodno - ściekowa	Zapewnienie właściwej jakości wód powierzchniowych i podziemnych	Długość sieci wodociągowej [GUS]	92,73 km	> 92,73km
			Zwodociągowanie [GUS]	71,9 %	100 %
15.			Długość sieci kanalizacyjnej [GUS]	0	>0 km
16.			Liczba przydomowych oczyszczalni [GUS]	36 szt.	>36 szt.
17.			Liczba zbiorników bezodpływowych [GUS]	635 szt.	<635 szt.
18.	Zasoby geologiczne igłęby	Racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami naturalnymi oraz ochrona gleb i racjonalne wykorzystanie terenu	Zanieczyszczenie gleb metalami ciężkimi [GIOŚ]	nie	nie
			Powierzchnia gruntów zrekultywowanych [UG]	b.d	>0 ha
19.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Racjonalna gospodarka odpadami	Ilość wyrobów zawierających azbest występująca na terenie gminy [KPGO]	b.d	0kg
20.			Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia wybranych frakcji odpadów: papier, metale, tworzywa sztuczne i szkło (% wagowo) [BEiŚ]	28,25 %	18%- 2016r. 20%-2017r. 30%- 2018r. 40%-2019r. 50% - 2020r.
21.			Poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych (% wagowo) [BEiŚ]	89,02%	42%- 2016r. 45%-2017r. 50%- 2018r. 60%-2019r. 70% - 2020r.
22.			Stopień redukcji odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska w stosunku do odpadów wytworzonych w 1995 r. [BEiŚ]	1,58%	45%- 2016-2017r. 40%- 2018-2019r. 35% - 2020r.
23.			Powierzchnia „dzikich wysypisk” [GUS]	b.d	0

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik		
			Nazwa [źródło danych]	Wartość bazowa	Wartość docelowa
A	B	C	D	E	F
24.	Zasoby przyrodnicze	Ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów	Powierzchnia obszarów chronionych (bez Natury 2000) [GUS]	3 200ha	>3 200 ha
25.			Liczba pomników przyrody [GUS]	19	>19
26.			Wskaźnik lesistości [GUS]	4 039 ha	>4 039ha
				25,45 %	>25,45 %
27.	Zagrożenie poważnymi awariami	Przeciwdziałanie wystąpieniu awarii oraz ekstremalnych zagrożeń dla środowiska	Liczba zdarzeń o znamionach poważnej awarii na terenie gminy	0	0
28.			Liczba zjawisk ekstremalnych na terenie gminy (huragany, powódź, gradobicie)	0	0

9.3 Sprawozdawczość

Zgodnie z art. 18 Ustawy *Prawo ochrony środowiska* [1] z wykonania Programów Ochrony Środowiska organ wykonawczy województwa, powiatu i gminy sporządza co 2 lata raporty, które przedstawia się odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy. Po przedstawieniu raportów odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu albo radzie gminy, raporty są przekazywane przez organ wykonawczy województwa, powiatu i gminy odpowiednio do ministra właściwego do spraw środowiska, organu wykonawczego województwa i organu wykonawczego powiatu.

Podczas opracowywania raportu z wykonania Programu Ochrony Środowiska należy wykorzystać m.in.:

- sprawozdania z wykonania budżetu
- wyniki badań prowadzonych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska
- informacje zawarte w raportach i publikacjach Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska,
- informacje i materiały Głównego Urzędu Statystycznego
- informacje i materiały z pozostałych podmiotów, które zostały zaangażowane w realizację zadań własnych i monitorowanych Programu Ochrony Środowiska

9.4 System instytucji zaangażowanych w realizację programu ochrony środowiska

Główną jednostką odpowiedzialną za realizację zadań wyznaczonych w Programie ochrony środowiska będzie Gmina Kowiesy. Na gminie spoczywać będzie prawidłowa koordynacja, zarządzanie i monitorowanie zapisów Programu Ochrony Środowiska. Z punktu widzenia Programu w realizacji poszczególnych zadań będą uczestniczyć:

- podmioty uczestniczące w organizacji i zarządzaniu Programem (Gmina, Rada Gminy);
- podmioty realizujące zadania Programu (Gmina, Powiat, inne jednostki działające na danym terenie, realizujące swoje zadania);
- podmioty kontrolujące i monitorujące przebieg realizacji i efekty Programu (Starostwo Powiatowe, Urząd Marszałkowski, WIOŚ, RZGW, RDOŚ, RDLP, podmioty gospodarcze, jednostki naukowo-badawcze itp.);
- podmioty kształtujące politykę Programu Ochrony Środowiska (lokalne media, jednostki oświaty, organizacje pozarządowe);
- społeczność gminy jako główny podmiot odbierający wyniki działań Programu.

9.5 Wykaz interesariuszy

Podczas tworzenia niniejszego dokumentu pozyskano dane od:

- Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie;
- Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie;
- Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Łodzi;
- Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie;
- Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Łodzi;
- Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Warszawie;
- Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Łodzi;
- Wojewódzkiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych w Łodzi;
- Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej w Warszawie;
- Instytutu Upraw Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach;
- Państwowego Instytutu Geologicznego w Warszawie;
- Państwowej Służby Hydrogeologicznej w Warszawie;

- Urzędu Gminy Kowiesy

W ramach opracowanego dokumentu wyznaczono zadania własne oraz monitorowane, za których współrealizację odpowiedzialni będą:

- Główny Inspektorat Ochrony Środowiska;
- Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska;
- Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych;
- Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej;
- Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska;
- Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych;
- Państwowa Służba Hydrogeologiczna;
- Ośrodki Doradztwa Rolniczego;
- Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa;
- Agencja Rynku Rolnego;
- Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa;
- Nadleśnictwa;
- Urząd Marszałkowski;
- Urząd Wojewódzki;
- Starostwo Powiatowe;
- Komenda Wojewódzka Straży Pożarnej;
- Policja;
- Prywatni przedsiębiorcy;
- Mieszkańcy.

10. Spis tabel

Tabela 1. Struktura użytkowania terenu gminy Kowiesy	19
Tabela 2. Rodzaje działalności gospodarczych na terenie gminy Kowiesy	20
Tabela 3. Klasyfikacja stref w ramach oceny jakości powietrza w strefie łódzkiej za rok 2017	24
Tabela 4. Analiza SWOT dla obszaru interwencji „Ochrona klimatu i jakości powietrza”	25
Tabela 5. Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku w zależności od rodzaju terenu objętego ochroną akustyczną na podstawie Rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku [15]	26
Tabela 6. Charakterystyka Głównych Zbiorników Wód Podziemnych w pobliżu Gminy Kowiesy	31
Tabela 7. Charakterystyka JCWP na obszarze gminy Kowiesy	34
Tabela 8. Aktualna ocena stanu JCWP na obszarze gminy Kowiesy	34
Tabela 9. Analiza SWOT dla obszaru interwencji „Gospodarowanie wodami”	37
Tabela 10. Charakterystyka zaopatrzenia w wodę na terenie gminy Kowiesy w latach 2014– 2017	38
Tabela 11. Analiza SWOT dla obszaru interwencji „Gospodarka wodno-ściekowa”	38
Tabela 12. Analiza SWOT dla obszaru interwencji „Zasoby geologiczne”	39
Tabela 13. Analiza SWOT dla obszaru interwencji „Gleby”	40
Tabela 14. Istniejące regionalne instalacje do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych w RGOK III	41
Tabela 15. Istniejące zastępcze sortownie zmieszanych odpadów komunalnych w RGOK III	41
Tabela 16. Istniejące regionalne kompostownie odpadów zielonych i innych odpadów ulegających biodegradacji zbieranych selektywnie w RGOK III	41
Tabela 17. Istniejące regionalne i zastępcze składowiska odpadów komunalnych i składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w RGOK III	42
Tabela 18. Informacja o odebranych odpadach komunalnych nieulegających biodegradacji w latach 2016 i 2017	42
Tabela 19. Informacja o selektywnie odebranych odpadach komunalnych ulegających biodegradacji	44
Tabela 20. Informacja o osiągniętym poziomie recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła	45
Tabela 21. Informacja o osiągniętym poziomie recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych	45
Tabela 22. Informacja o osiągniętym poziomie ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania	46
Tabela 23. Analiza SWOT dla obszaru interwencji „Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów”	47
Tabela 24. Wykaz pomników przyrody w Gminie Kowiesy	48
Tabela 25. Analiza SWOT dla obszaru interwencji „Zasoby przyrodnicze”	49
Tabela 26. Analiza SWOT dla obszaru interwencji „Zagrożenia poważnymi awariami”	50
Tabela 27. Powiązania obszarów interwencji z zagadnieniami horyzontalnymi	51
Tabela 28. Zmiana wartości wskaźników monitorowania ujętych w POŚ	52
Tabela 29. Harmonogram realizacji zadań własnych wyznaczonych w Programie Ochrony Środowiska dla gminy Kowiesy na lata 2018-2022	53
Tabela 30. Harmonogram realizacji zadań monitorowanych wyznaczonych w Programie Ochrony Środowiska dla gminy Kowiesy na lata 2018 - 2022	55
Tabela 31. Wskaźniki monitorowania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Kowiesy	60

11. Spis rysunków

Rysunek 1. Położenie Gminy Kowiesy na tle podziału administracyjnego Województwa Łódzkiego opracowanie własne.....	16
Rysunek 2. Położenie Gminy Kowiesy na tle sąsiednich gmin	17
Rysunek 3. Położenie Gminy Kowiesy pod względem regionalizacji fizyczno-geograficznej Polski	18
Rysunek 4. Struktura płci w gminie Kowiesy w latach 2014-2017	18
Rysunek 5 Położenie Gminy na tle dzielnic klimatycznych.....	21
Rysunek 6. Podział województwa łódzkiego na strefy.....	23
Rysunek 7. Imisja hałasu komunikacyjnego wzdłuż drogi ekspresowej S8 na terenie Gminy Kowiesy, opracowanie własne.....	27
Rysunek 8. Położenie stacji telekomunikacyjnych na terenie Gminy Kowiesy, opracowanie własne	28
Rysunek 9. Zasięg występowania JCWPd i JCWP względem gminy Kowiesy(podział od 2015 r. - 172 JCWPd), opracowanie własne.....	31
Rysunek 10. Zasięg występowania GZWP gminy Kowiesy, opracowanie własne.....	32
Rysunek 11. Zasięg występowania JCWP względem obszaru gminy Kowiesy,.....	33
Rysunek 12. Rozmieszczenie złóż kopalin na terenie gminy Kowiesy	39
Rysunek 13. Obszary chronione.....	49

12. Wykorzystywane opracowania i akty prawne

Wykaz aktów prawnych

- [1] Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska (Dz.U. z 2018r., poz. 799 – tekst jednolity)
- [2] Ustawa z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2017r., poz. 1405 – tekst jednolity)
- [3] Ustawa z dnia 11 lipca 2014r. o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2014r., poz. 1101)
- [4] Ustawa z dnia 6 grudnia 2006r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2018r., poz. 1307 ze zm.)
- [5] Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo wodne oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011r., nr 32, poz. 159)
- [6] Ustawa z dnia 13 września 1999r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz.U. 2018, poz. 1454 – tekst jednolity)
- [7] Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz.U. 2018, poz. 992 – tekst jednolity)
- [8] Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. 2017, poz. 1073 – tekst jednolity)
- [9] Ustawa z dnia 20 lipca 2017r. Prawo wodne (Dz. U. z 2017r., poz. 1566);
- [10] Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2018, poz. 1614 – tekst jednolity);
- [11] Ustawa z dnia 20 lipca 1991r. o inspekcji ochrony środowiska (Dz. U. 2018, poz. 1471)
- [12] Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2012r., poz. 1031)
- [13] Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2014, poz. 112 – tekst jednolity z późn. zm.)
- [14] Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz.U. z 2003r., Nr 192, poz. 1883)
- [15] Rozporządzenie ministra środowiska z dnia 25 maja 2012 r. w sprawie poziomów ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania oraz sposobu obliczania poziomu ograniczania masy tych odpadów (Dz. U. z 2017r., poz. 2412)
- [16] Rozporządzenie ministra środowiska z dnia 29 maja 2012 r. w sprawie poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami niektórych frakcji odpadów komunalnych (Dz. U. z 2016, poz. 2167)

Bibliografia:

- 1) Wytyczne do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska, Ministerstwo Środowiska, 2015
- 2) Długookresowa strategia rozwoju kraju „Polska 2030”. Trzecia fala nowoczesności, Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji, 2013
- 3) Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, 2017
- 4) Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko”, Ministerstwo Gospodarki, Ministerstwo Środowiska, 2014
- 5) Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”, Ministerstwo Gospodarki, 2013
- 6) Strategia rozwoju transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030 roku), Ministerstwo Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej, 2013
- 7) Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012–2020, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, 2012
- 8) Polityka energetyczną Polski do 2030 roku, Ministerstwo Gospodarki, 2009
- 9) Krajowy Program Ochrony Powietrza w Polsce do roku 2020, Ministerstwo Środowiska, 2015
- 10) Aktualizacja Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych, Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej, 2015
- 11) Krajowy plan gospodarki odpadami 2014, Warszawa, 2015
- 12) Krajowy program zapobiegania powstawaniu odpadów, Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, 2015
- 13) Program wodno – środowiskowy kraju, Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej, 2010
- 14) Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014–2020, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, 2014
- 15) Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej oraz Plan działań na lata 2014–2020, Ministerstwo Środowiska, 2014
- 16) Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030, Ministerstwo Środowiska, 2013
- 17) Łódzki Regionalny Program Operacyjny 2014–2020, Zarząd Województwa Łódzkiego
- 18) Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego, Sejmik Województwa Łódzkiego
- 19) Plan zagospodarowania przestrzennego województwa Łódzkiego, Samorząd Województwa Łódzkiego,
- 20) Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami dla województwa, Zarząd Województwa Łódzkiego
- 21) Program ochrony powietrza dla stref województwa łódzkiego, w których został przekroczony poziom docelowy benzo(a)pirenu w powietrzu, Sejmik Województwa Łódzkiego
- 22) Program ochrony powietrza dla strefy łódzkiej, w której zostały przekroczone poziomy dopuszczalne pyłu zawieszonego PM₁₀ i pyłu zawieszonego PM_{2,5} w powietrzu, Sejmik Województwa Łódzkiego
- 23) Plan działań krótkoterminowych dla strefy łódzkiej, w której istnieje ryzyko wystąpienia przekroczenia poziomu alarmowego i docelowego ozonu w powietrzu, Sejmik Województwa Łódzkiego
- 24) Program Ochrony Środowiska Województwa, Samorząd Województwa Łódzkiego
- 25) Ogólne kierunki działania Inspekcji Ochrony Środowiska w latach 2016-2020, Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, 2015
- 26) Program Państwowego monitoringu środowiska województwa Łódzkiego, Łódzki Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska,
- 27) Raporty o stanie środowiska w województwie łódzkim, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska,
- 28) Program ochrony środowiska dla Gminy Kowiesy

- 29) Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Kowiesy
- 30) Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Kowiesy
- 31) Strategia Rozwoju Gminy Kowiesy na lata 2016 - 2022
- 32) Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Skierniewickiego na lata 2018 - 2021